

T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNGİLİZ DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

109282

19. YÜZYILDA WALT WHITMAN'A

YÖNELİK ELEŞTİRİLER

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Hasan Boynukara

Hazırlayan

Zeki EDİS

Van - 2001

T/109282

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu Çalışma, jürimiz tarafından İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan : *Doc. Dr. Hasan Beynulkara*
Üye : *Yrd. Doc. Dr. Bülent C. Tanırıtanır*
Üye : *Yrd. Doc. Dr. Mustafa Sarıca*
Üye :

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

06.07/2001

Enstitü Müdürü

[Signature]

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	2
GİRİŞ	4
1.0.0. ONDOKUZUNCU YÜZYIL AMERİKAN EDEBİYATINDA WALT WHITMAN	7
1.0.1. WHITMAN'IN YAŞAMI	7
1.0.2. ONDOKUZUNCU YÜZYIL AMERİKAN EDEBİYATINA KISA BAKIŞ	8
1.0.3. KÜLTÜREL VE TOPLUMSAL ARKA PLAN	19
2.0.0. ONDOKUZUNCU YÜZYILDA WHITMAN'A GELEN ELEŞTİREL TEPKİLER	33
2.0.1. WHITMAN: ŞAİR Mİ, DELİ Mİ?	33
2.0.2. ŞAİR WHITMAN MI, AMERİKALI WHITMAN MI?	44
2.0.3 SANATI VE ŞİİRİ	49
2.0.4. BİLGE WHITMAN ?	55
2.0.5. GELENEĞİN REDDEDİLMESİ VE BUNUN WHITMAN'IN ŞİİR YETENEĞİ İLE İLİŞKİSİ	59
2.0.6. WHITMAN MASUM MU, AHLAKSIZ MI?	62
SONUÇ	67
ÖZET	85
ABSTRACT	86
KAYNAKLAR	87

ÖNSÖZ

Bu çalışma Whitman'ın sanatının, şiirinin ve nesrinin doğrudan bir incelemesi olmaktan çok, onun şiir ve nesrine yaşadığı dönemde gösterilen eleştirel tepkilerin irdelenmesine yöneliktir. Eleştirinin somut, değişmez kurallarının olmadığı, bireysel algılama ve bakış açılarının, edebi kişilikleri ve eserleri değerlendirmede nasıl etkili olduğunun ortaya konulması yönünden bu çalışmanın bir fikir vermesi beklenebilir. Çalışmada kendi görüşlerimizi ön plana çıkarmak yerine, Whitman'la ilgili eleştiri yazılarının bir sınıflandırılmasının yapılması ve birbirine karşıt görüşlerin bir arada sunulması yoluyla okuyucuya eleştirinin işlevi konusunda bir fikir verme amaçlandı.

Çalışmanın girişinde Whitman'ın yaşadığı dönemin kültürel, edebi ve entelektüel atmosferi hakkında genel bir bilgi sunuldu. Whitman'ın çağdaşları arasındaki yeri saptanmaya çalışıldı. Bunun, Whitman'a yönelik eleştiri ya da övgülerin anlaşılması açısından bir katkı sağlayabileceği düşünüldü.

Leaves of Grass'ın şiir tarzında bir otobiyografi olduğu düşünülürse, bu yapıtı ve yapıta yönelik eleştirileri anlamada Whitman'ın yaşam öyküsünün de bilinmesinde yarar vardır. Bu nedenle çalışmada Whitman'ın kısa bir biyografisi de verildi.

Whitman'a yönelik eleştiriler çeşitli başlıklar altında verildi. Bu da okuyucunun hem eleştirileri anlamada, hem de aynı konudaki farklı tepkileri değerlendirmede yararlı görünmektedir.

Sonuç bölümünde olumlu ve olumsuz eleştiriler ışığında Whitman'ın başyapıtına başvurarak kendi kişisel görüşlerimizi ortaya koymaya çalıştık.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında bana her aşamada yardımcı olan hocam Doç. Dr. Hasan Boynukara'ya teşekkür ederim.

Zeki Edis

Van2001

GİRİŞ

Walt Whitman'ın Ondokuzuncu yüzyıl Amerikan Edebiyatının en çok konuşulan ve tartışılan ismi olduğu konusunda hem eleştirmenler ve edebiyat tarihçileri arasında yaygın bir kanı vardır. Bu kanının kanıtlarını Whitman'la ilgili herhangi bir bibliyografyaya bakarak görmek olasıdır. Ulusal bir kimlik edinme sürecindeki bir toplumun olası kaygılarını, sorunlarını, arzu ve düşlerini dile getirmede çağdaşları arasında haklı ve ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Ondokuzuncu yüzyıla kadar ve kısmen bu yüzyıl da dahil olmak üzere yerli edebiyat ürünlerinin ya çok sınırlı ya da yetersiz düzeyde olduğu bilinmektedir. Whitman yerliliği, Amerikan kimliğini en çok vurgulayan ve tartışan şairdir. Bitmek tükenmek bilmeyen enerjisi, büyük coşkusu, yerelden evrensele, insan tekinden bütün bir insanlığa seslenmesiyle geleceğin Amerika'sını yüzyıl öncesinden tasvir edebilen bir şairdir. Yaşadığı dönemdeki genç Amerika gibi canlı, enerji ve umut doludur. Bu çalışmada Walt Whitman'ın yaşadığı dönemde çağdaşları tarafından nasıl değerlendirildiğini, eleştirmenlerin Whitman'ın kişiliği ve sanatı konusunda ne düşündüklerini ortaya koymaktır. Bu çalışmanın ikinci amacı ise eleştirinin her zaman nesnel ve kesin olmayabileceğini, bir eleştirmenin göklere çıkardığı bir yazar ya da şairi bir başka eleştirmenin nasıl yok saydığını göstermeye çalışmaktır.

Amerikan Edebiyatında Whitman kadar sanat yeteneği, felsefesi ve kişiliği araştırma ve incelemelere konu olmuş ikinci bir kişi bulmak zordur. Yazılan makale ve tanıtım yazılarından da kolayca anlaşılabileceği gibi, zaman zaman onun bir sanatçı

olarak yetenek ve yeterliliğinden çok ahlaki tutumu, geleneksel değerlere ve yerleşik kurumlara gösterdiği tepki ön plana çıkmıştır. Bir yandan hümanist dünya görüşü, daha demokratik ve daha özgür bir dünya arzusu, kadın erkek eşitliği konusundaki duyarlılığı, bütün varlıklara gösterdiği saygı ve insanın doğasının saflığına inancı nedeniyle övgülere boğulurken, diğer yandan ahlaksızlıkla, yeteneksizlik ve saygısızlıkla suçlanmıştır. Whitman'ın şiirinin ciddi bir eleştiriye tahammül edemeyeceğine inanan bazı eleştirmenler ona salt ulusal edebiyata yaptığı katkı ve güçlü ulusal duyguları nedeniyle saygı gösterilmesi gerektiğini önerirler. Benzer biçimde onu bir peygamber, bir öğretmen, gerçek bir Amerikalı, eşsiz bir insan ve şair, tanrının Amerikalılara ve insanlığa bir lütfü, bir demokrasi aşığı, baskılardan ve ayrıcalıklı sınıf önyargılarından uzak olarak insana sadece insan olduğu için seslenen bir şahsiyet olarak görürler (Larson xiii).

Whitman diğer taraftan müstehcenlikle, ahlaksızlıkla ve bayağılıkla suçlanmıştır. Edward Mitchell ve onun çizgisini izleyenler Whitman'ı gürültü çıkaran bir deli ve şiiri berbat eden adam olarak görürler (Mitchell, s.2). Whitman'a yapılan hem olumlu ve hem de olumsuz yöndeki eleştiri örnekleri çoğaltılabilir. Zaten bu çalışmanın amacı da belirtildiği üzere okuyucuya bu eleştirileri sunmak ve okuyucunun kendi yargısını kendisinin vermesine olanak sağlamaktır.

Şunu hemen belirtmek gerekir ki aynı anda pagan, dindar, aziz, şeytan, muhalif, maddecî, maneviyatçı, kentli, köylü, asil ve palyaço olan birini herhangi bir kategoriye sokmanın hem okuyucu ve hem de eleştirmenler açısından çok zor bir iş olduğu ortadadır. Leaves of Grass adlı başyapıtı hem onu savunanlar, hem de saldıranlar için

kanıtlarla doludur. İster lehte, ister aleyhte olsun hemen bütün eleştirilerde göze çarpan özellik Whitman'ın farklı, ilginç ve alışılmadık bir şair ve kişilik olduğudur.

1.0.0. ONDOKUZUNCU YÜZYIL AMERİKAN EDEBİYATINDA WALT WHITMAN

1.0.1. WHITMAN'IN YAŞAMI

Walt Whitman 31 Mayıs 1819 da Amerika'da Long Island'da bir çiftlikte dünyaya geldi. Dedesi New England'a ilk yerleşenlerin soyundan gelir. Babası çiftçilik ve marangozlukla uğraşmaktadır. Annesi Hollanda asıllıdır. Baba Whitman müsamahasız, asabi hatta alkolik birisidir. Whitman babasından olumlu etkilenmemesine rağmen ona saygı duymuştur. Kalabalık ve problemlerin yoğun olduğu ailesinde annesi ile arasında özel bir sevgi bağı vardır. Whitman dört yaşındayken ailesi Brooklyn'e taşınır.

Walt Whitman babasının yaptığı iş olan çiftçilikten hoşlanmamaktadır bu sebepten okul onun için bir yerde bu sevmediği işten kaçış yoludur. Altı yıl süren eğitim öğretimden sonra matbaalarda çalışmak üzere New York'a gider. İşten artan kalan zamanlarında Long Island'daki kıyıları ve çevredeki güzellikleri keşfe çıkar. Kendisine verilen kütüphane üyeliklerini kullanarak resmi eğitiminden sonra kendi kendini eğitmeye başlar. Edebiyat, tiyatro, tarih, coğrafya, müzik ve arkeoloji Bin bir gece masalları, Walter Scott'ın tarihi romanları, Shakespeare, Alman kahramanlık şiirleri, Yunan Tiyatrosunun büyük ustalarının çevirileri... ilgisini çekmektedir. Popüler gazeteler için şiirler, hikayeler yazmaya başlar. Tamanay Hall Democrats için politik söyleşilerde bulunur.

1.0.2. ONDOKUZUNCU YÜZYIL AMERİKAN

EDEBİYATINA KISA BAKIŞ

Ondokuzuncu yüzyıl Amerikan edebiyatına damgasını vuran edebi kişilikler misyonları ve hareket tarzları itibarıyla birbirleriyle örtüşmeyen birtakım düşünsel ve sanatsal oluşumlar içerisinde eserler vermeye başlamış, dönemin kurulu düzenine, yaygın kanaatlerine, toplumsal kurum ve normlarına karşı şu ya da bu şekilde başkaldırıda bulunarak edebiyat sahnesindeki yerlerini almışlardır.

Bu dönemde düşünsel ve sanatsal alanda meydana gelen gelişmelerin, edebi dışavurumların bir estetiğe dayandırılmasında ve biçimlenmesinde önemli rol oynayan başlıca edebi oluşumlar şu şekilde sıralanabilir: Bread and Cheese Club, Trancendental Club, Saturday Club, Duyekinck's Circle. Dönemin dev yazarları arasında yer alan James Fenimore Cooper, Washington Irving, Herman Melville gibi yazarlar Bread and Cheese (Peynir ekmek) ekolu içerisinde düşüncelerini ilkelere bağlamış, Hawthorne, Longfellow ve Poe gibi edebi kişilikler Duyekinck's Circle ekolu içerisinde yoğrulmuş, edebi kariyerlerini geliştirmişlerdir. Ancak, Henry David Thoreau ve Ralph Waldo Emerson'ın yer aldığı Trancendental Club kadar dönemin düşünsel ve sanatsal dünyasını derinden etkileyen, toplumsal, dinsel ve geleneksel kurumların öngörülerıyla uyuşmayan birtakım felsefi dışavurumlarda bulunan etkili bir oluşumdan bahsedilemez.

Bu dönemdeki bütün şahsiyetlerin genelde Avrupalı özelde ise İngilizce bir takım yazar ve düşünürlerin görüşlerinden esin aldıklarını, onların eserlerinden önemli ölçüde etkilendiklerini görürüz. Sir Walter Scott, Charles Dickens, Carlyle, Kant,

Transandantalist akımın sürekli olarak istifade ettiği Avrupalı yazar ve filozoflardandı. Washington Irving, Rıp Van Winkle adlı tiptemesini oluştururken, eserde orijinaliteyi sağlamanın bir gereği olarak Sir Walter Scott'un biçimsel unsurlarından yararlanmıştır; bu durum Irving'ın eserlerinin Amerika kıtasının dışına çıkmasını onun uluslar arası üne kavuşan ilk yazar olmasını sağlamıştır.

1820 ile 1830'larda roman yazarlığı bağlamında edebi sahnede Irving'le boy ölçüşen hiçbir yazara rastlamayız. Ne James Fenimore Cooper ne de Margaret Fuller onun hem Amerika'da hem de kıta Avrupa'sında ulaştığı okur kitlesine ulaşamadılar. Ralph Waldo Emerson'un Transandantal ekolün ilk kurucusu olarak, Henry David Thoreau, Herman Melville ve Walt Whitman gibi yazarların üzerinde uyandırdığı derin etkisine karşın Irving kadar edebi şöhrete ulaşamamış, onun kadar dönemin edebiyat geleneği içindeki yerini alamamıştır.

Birleşik Devletlerin tarihsel arka planına baktığımızda, herhangi bir döneme damgasını vuran yazarların, eserlerinde içinde yaşadıkları dönemde meydana gelen toplumsal olayları, yaşadıkları sıkıntıları şu ya da bu şekilde yansıttıklarını görürüz. Ondokuzuncu Yüzyıl Birleşik Devletler için bir mücadeleler dönemi olup, bu dönemde siyasal ve düşünsel idealler ulusal yapılanmada karşılaşılan birtakım sıkıntı ve güçlüklerle ket vurulduğu – Amerikan bağımsızlık ve demokrasi ideali düş kırıklığıyla sonuçlandığı – için dönemin edebiyat sahnesinde verilen mücadele Birleşik Devletlerin coğrafyası, siyaseti, kaderi, umut ve idealleriyle ile simgeleşmiştir.

Ondokuzuncu yüzyılda İngiltere’de başlayan endüstri devriminin getirdiği ilkelerin çoğu Amerikan kıtasında bulunan büyüklü küçüklü birtakım endüstriyel gruplar tarafından benimsenmiş kıtada bulunan halklar tarımsal toplum biçiminden giderek endüstriyel toplum biçimine doğru bir değişim ve dönüşüm sürecine girmişlerdir.

Aslında Birleşik Devletlerin meydana gelmesinde, en büyük rol kıtanın İngiltere hakimiyetinde bulunan kısımlarında 1775’de başlayan ve 1782’de Paris’te imzalanan bir anlaşma ile A.B.D.’nin doğmasına sebep olan devrim gösterilebilir. 1776 yılının 4 Temmuz’unda 13 eyalet tarafından ilan edilen bağımsızlık bildirgesi uzun mücadelelerden sonra İngilizler tarafından kabul edilmiş ve A.B.D. resmen teşekkül etmiştir. Birleşik devletlerin oluşması sürecinde kolonilerin birleşmeleri, İngiltere’ye karşı ayaklanarak bağımsız bir devlet haline gelmelerini hazırlayan başlıca etmenler Amerikan kıtasının biçimlenmesinde rol oynayan etmenler olmuştur.

Ondokuzuncu yüzyılın başında alevlenen iç savaş, bağımsızlık bildirgesinde yer alan hükümlerin hayata uyarlanışının doğal bir sonucu olarak kıtayı çalkantılı bir döneme sürüklemesine rağmen bu dönemde A.B.D. sürekli bir biçimde büyüme kaydetmiştir. Ülkenin bugünkü sınırları 1860’larda çizilmiştir. Ekonomik durum genel olarak istikrar kazanır; tarımsal etkinliklerin yanı sıra endüstriyel kuruluşlar büyük ilerlemeler kaydederler.

Tüm bu iyimser koşullara rağmen kölelik Amerikan yaşamının vazgeçilmez bir parçası haline gelir. Güneyli çiftçilerin çoğu köleliği kendi ekonomik varlıklarının esaslı bir unsuru olarak değerlendirmektedir. Gün geçtikçe Güneylilerin görüşünün ağırlık

noktası köleliğin bütün mantıklarında ve yaşam biçimlerinde haklı olarak mevcut olabileceği yönünde belirginleşiyordu. Kuzeyliler ise köleliğin her halükarda antidemokratik bir uygulama olduğuna hiçbir yerde haklı bir gerekçesinin olamayacağı kanaatine varıyorlardı.

1865'e kadar süren İç Savaş Güneylilerin yenilmesiyle neticelendi; bu dönemde ortaya çıkan edebiyat eserleri incelendiğinde, Güneylilere dönük yapılan antidemokratik muameleler, kölelik kurumunun çağdışılığı, gelirin adaletsizce bölüşümü gibi birtakım temaların sıkça işlendiği görülmektedir. Melville'in Moby Dick'i, Mark Twain'in The Adventures of Huckleberry Finn'i bu tür temaları alegorik bir dille işlemeleri bakımından bir hayli ilginç eserler olarak karşımıza çıkarlar.

Bu dönemde ortaya çıkan yazarlar Amerikanın coğrafik ve siyasi kaderiyle edebi oluşumlar içersinde yaptıkları dışavurumları içeren bir söylem geliştirmeye çalıştılar. Whitman söylemlerinde Niyagara Şelalesi ile Sarp kayalıkları, kuzeylilerle güneylilerin yaşam biçimini birbiriyle örtüştürmeye çalışmıştır. Melville, "Cumhuriyetçi ilerlemenin edebiyata taşınması gerektiğini" (Gottesman, Ronald. s . 223) Mark Twain, "köleliğin bütün uygulamalarıyla kıtada kangrenleşmiş bir sorun" (229) olduğunu vurgulamış, Amerikan yazarlarının İngiltere deki yazarlardan daha ileri düzeyde olacaklarını söylemişlerdir. Dönemin en büyük edebi kişiliklerinden olan Emerson, Nathaniel, Hawthorne, Herman Melville ve Edgar Allan Poe gibi otoriteler, Shekespeare, Spenser, Milton, Bunyan, Addison, Pope, Fielding, Johnson ve Carlyle gibi İngiliz yazarlardan etkilenmelerine rağmen kendilerinin biçimlendirdikleri estetiksel bir imgelemin ürünü olarak eserler vermeye çalıştılar. Bu yazarların bir şekilde İngiliz yazarlardan esinlenmiş

olmalarına rağmen eserlerini kaleme alırlarken kendilerine özgü bir üslup ve içerikle eserler ortaya koymaları, Amerika'ya yeni bir soluk kazandırmaları, modern ve post modern anlamda sonradan ortaya çıkacak birtakım geleneklere de düşünsel ve sanatsal bir arka plana zemin oluşturmuştur.

On dokuzuncu yüzyıl yazın otoriteleri arasında yer alan Walt Whitman şiir sanatının öngördüğü prensipler doğrultusunda eserlerini kaleme alan ve bu prensiplere şairlik hayatının sonuna değin bağlılığını gösteren şairlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde Hawthorne ve Melville gibi yazarlar, okuyucu kitleleri ile kendileri arasında daha çok okur-merkezli bir estetik ve iletişim bağı kurmayı tasarlarken, Whitman, şiir sanatının, dış dünyanın doğmalarından büsbütün uzak, sağlam bir estetikle yoğrulmuş bir biçimdeki ilk orijinal örneklerini kaleme almıştır.

Aykırı kişiliğinin doğal sonucu olarak kentsel yaşamın özdekçi döngüsü içinde her türlü aşırılığı benimseyip sıra dışı bir kişilikle özdeşleşen Whitman oldukça fırtınalı ve devinimli bir yaşam tarzı içinde eserlerini kaleme almıştır. Şairin biyografik alıntıları incelendiğinde onun edebi kariyeri boyunca girdiği bütün yazınsal ortamlarda yaşadığı masalsı dünya, çektiği sıkıntılar, gördüğü acılar bütün çarpıklığı ve gerçeküstücülüğüyle ortaya çıkmaktadır.

Whitman için Leaves of Grass'ın yazılmasında önemli bir esin kaynağı oluşturan edebi şahsiyet Emerson olmuştur. 1842'de yazdığı *The Poet* adlı makalesinde Emerson, büyük bir açık yüreklilikle Amerika da yaşanan her türlü olumsuz koşullara iç savaşın doğurduğu bütün çarpıklıklara ve barbarlığa rağmen, düşünsel ve sanatsal alandaki

kuraklığı ve çoraklığı ortadan kaldıracabilecek birtakım asil şahsiyetlere büyük bir gereksinim duyulduğu yönünde çağrıda bulunmuştu. Whitman için bu makale önemli eserlerin meydana getirilmesinde, birtakım şairsel dinamiklerin harekete geçirilmesinde büyük bir esin kaynağı olmuştur. Whitman sonraları birkaç anıyla Emerson'un kendisi üzerindeki tesirini itiraf eder. Bu yüzden Leaves of Grass adlı şiirde Whitman'ın üstlendiği işlevlerden birisi Amerika'nın ulusal şairi olmaktır. Amerikan ulusunun demokratik ideallerini Panteizm (Çok tanrıcılık) bakış açısıyla ve her türlü toplumsal kurumun dışında ve üstünde değerlendiren Whitman, okuyucularına okulda ve kilisede kendilerine öğretilen ne varsa hepsini ellerinin tersiyle itmelerini, ruhu karamsarlığa iten bütün öğretileri reddedip, bedensel refahı ön plana çıkartmalarını öğütüyor, insanın ruh ve bedeninin içebakışçı bir düzlemde ele alınmasını ifade etmeye çalışıyordu. Hatta o bir defasında “doruk noktada ki duygu ve heyecanların uyandırdığı opera coşkunu olmasaydı Leaves of Grass'ı kaleme almayacağını” söylemişti (Gottesman, 713).

Melville için Güney Denizleri yaşantılarının önemli bir parçasını oluştururken Eski Mısır uygarlığı ile ilintili unsurlar Whitman'ın imgeleminde önemli bir yer tutmaktadır. O dış dünyanın öngörülerinden uzak tamamen kendi kanaat ve gözlemlerine dayalı deneyimleri sistematik ve planlı bir çalışma dahilinde yoğurmuş, Mısır uygarlığından elde ettiği düşünsel ve kavramsal olgulardan hareketle kültürel rölativizm fikrine temayül etmiştir. Bu tür deneyimler Whitman'ın panteizm konusundaki düşüncelerinin şiirsel estetiğe dayandırılmasında önemli bir rol oynamış, bu yüzden Amerika'nın yeni bir kıta, yeni bir ulus olarak her türlü farklılıklardan arındırılmış bir biçimde şekillendirilebileceğini ortaya koymuştur.

Whitman Leaves of Grass adlı şiirsel manifestosunda Amerikan demokrasi idealinin gerçekleştirilmesi için geleneksel arka planın inkar edilmeden yeni bir takım duyuş ve düşünüşlerle örtüştürülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ona göre insan farklılıklarının ortadan kaldırılması her türlü düşünce farklılıkların körüklenmesi sonucunda antidemokratik bir oluşuma sahne olmaya yatkındı. Böylesine bir coğrafyanın transandantal (aşkın) bir düzlemde ele alınması ulusun kaderini olumlu yönde belirleyecekti.

Şiirini mitolojik imgelemden uzak, gündelik yaşamın somut bir takım unsurlarıyla örülü, doğrulanabilecek bilimsel bilgi çerçevesinde kaleme alan Whitman; Tanrıyı betimlerken Milton'ın Paradise Lost'un daki gibi bir güç olarak betimlemiş; iyilik ve kötülük kavramlarının evrende sonsuza değin birbirlerinin yerini olacak olgular olduğu yönünde panteist (çoktanrıcı) tarzında dışavurumlarda bulunmuştur.

Whitman şiir estetiğini sağlam bir temele dayandırırken yeni yeni tema ve biçimleri şiirinde devrimsel bir çerçevede işlemeye çalışmıştır. O şiirinde serbest vezni öngördüğü için kafiye ilişkisini gözetmemiş, bütünsel bir stanzaik (kıtasal) dokuyu oluşturmuştur; içerik biçimsellikten daha da önemlidir. Onun geleneğiyle Amerikan şiiri artık Graveyard ekolunun yaptığı gibi ne melankolik dışavurumları ne de Longfellow'un yaptığı gibi didaktik (öğretici) unsurları taşımayacak, biçim ve içeriğe dönük başvuru geleneksel aşırılıklar törpülenecek, hakikilik daha çok vurgulanacaktır.

Whitman dilin kullanımı konusundaki yeteneklerine güveniyordu; o "İngilizce'nin ifade konusunda imkansız olanı başardığını" (Gottesman, 714) söyleyerek

bu dile karşı büyük bir hayranlık duyduğunu belirtir. O, şairlerin fildişi kulelerinden çıkıp halkın içine katılmaları ve o halkla özdeşleşmeleri gerektiğini, “şair olmanın ön koşulunun, şairin ülkesini şefkatle kucaklaması” olduğunu ifade eder (714).

Whitman, şiirlerinde Amerikan coğrafyasında, her kesimden insanın beğenisine hitap eden bir üslubu benimseyerek, biçim ile içeriği cinselliğe ait unsurlar ve ruhbilimsel karmaşıklık düzleminde İngilizce’nin ustalıklı bir biçimde kullanımıyla yoğurmaya çalışmıştır. Şiirlerinde pozitif bilimlerin hemen hemen her sahası ile ilgili duygu ve düşüncelerinin imgesel bir biçimde serpiştirildiğine tanık oluruz.

Whitman’ın edebi kariyerinin arka planına bakıldığında onun Carlyle, Emerson, Melville, Margaret Fuller, George Sand, Goethe ve Sir Walter Scott gibi yazarların eserlerinden büyük ölçüde esin almaya çalıştığı görülür. Onun yaşamı boyunca sınırsız sarıldığı en büyük ideal Yeni Dünyanın asil insanlardan müteşekkil bir ulusla dünya arenasında hak ettiği yerini almasıydı; Whitman’da gün geçtikçe belirginleşen böyle bir ideal onun bir takım eleştirmenlerce Amerikan ulusunun değerlerini yükselten bir milliyetçi olarak değerlendirilmesine yol açmıştır.

Endüstrileşmenin doğuşu ile birlikte Amerika’da Ondokuzuncu yüzyılın sonlarında sosyal hayatta büyük bir değişiklik olmuştur. Dönemin toplumsal ve siyasal alanda meydana gelen birtakım gelişmeler geleneksel inanç ve değerlere karşı meydan okumuş, yeni çağın bilimsel ilerlemeleriyle geleneksel değerler arasındaki çatışmalar toplumsal yaşamda büyük sarsıntılar doğurmuştur. Baş döndürücü hızla büyük bir

makinalaşmaya sahne olan Amerikan toplumunda eski ahlaksal düzenin temelleri kökünden sarsılmıştır.

Amerika'daki toplumsal yaşamda meydana gelen bu tür değişiklikler Amerikan şiirinin gerçekçilik kuramına dayandırılması için gerekli bütün şartları hazırlamıştır. Eski ile yeni arasındaki çatışmayı hisseden yazarlar artık kendi çevrelerindeki gerçek durumları anlatmaya başlamışlardır. Öteden beri Amerikan edebiyat geleneğinin birer parçası olmuş gezi notları, sunu edebiyatı, romantik edebiyatın bazı yönleri, coğrafi unsurlar, iç savaşın sonuçları, bilim ve teknikteki hızlı ilerlemeler ve çeşitli Avrupa edebiyatlarındaki gerçekçilik akımları gerçekçiliğin belirgin bir akım haline gelmesine yol açan başlıca etmenlerdendir.

Amerikan şiirinin gerçekçi bir temele dayandırılmasında romantik edebiyatın rolü büyük olmuştur. Gerçekçiler, halk dilini eserlerinde ynsıtmadan önce romantikler arasında bu dil büyük ilgi odağı idi. Nathaniel Hawthorne, Washington Irving, James Fennimore Cooper gibi romantik yazarların halk dilini kısmen de olsa eserlerinde yansıtmaya çalışmaları gerçekçiler için insanlığın evrensel yönlerini işlemek yönünde büyük bir ışık tutmuştur.

Amerikalı gerçekçi yazarlar Avrupa'da öteden beri ortaya çıkan gerçekçilik akımından ve bu akımın temsilcilerinden şu yada bu biçimde etkilenmişlerdir. Bu yazarlar ilk Amerikan gerekilerinin yöntemlerini ve bu konuda Avrupa'daki edebiyat çevrelerince yapılan tartışmaları yakından biliyorlardı. Onlar için Balzac, Stendal,

Flaubert ve Turgencu gibi Avrupalı yazarların ileri sürdükleri öğretiler önemli bir esin kaynağı olmuştur.

Whitman çağdaş Amerikalı bir insanın iç durumunu demokrasi ideali çerçevesinde ve panoramik bir biçimde yansıtırken, onun içgüdü ve arzularının temelindeki romantik eğilimleri yüceltmeye çalışmıştır.

Amerika'nın kültürel ve düşünsel tarihine damgasını vuran birtakım tarihsel kişiler '*Amerika'nın Başarı Rüyası*' nı gerçekleştirme yolunda ileri sürdükleri öğretilerle topluma ışık tutmuşlardır. Örneğin Benjamin Franklin ve Emerson gibi kişilerin Amerikanın bir fırsatlar ülkesi olduğunu vurgulayarak toplumun bireylerini bağımsızlık bildirgesinde öngörülen özgür bir ortam içinde kalıcı birtakım başarıları elde etmeye teşvik etmişlerdir. Bu kişiler '*Amerikan Mitos*' unun oluşmasında düşünsel temel olmakla kalmayıp bu 'mitos' un bütün Amerikalılarca benimsenmesini sağlamışlardır.

'*Amerikan Düşü*' genelde insan oğlunun özelde ise Amerikalının yaşam serüveni içinde mümkün olduğunca başarıya ulaşma ilkesine dayanır. Böyle bir anlayış insan hakları bildirgesinde de ifadesini bulduğu üzere, amaç olarak bireyin mutluluğu, başarılı olması, eşitliği ve fırsatlardan herkesin eşit şekilde yararlanması esasına dayanır.

Ancak çok geçmeden kısa bir süre içinde meydana gelen baş döndürücü gelişmeler, çok sayıda fabrikaların yapılması, büyük binaların inşa edilmesi, şehirlerin aşırı bir biçimde kalabalıklaşması, büyük sermaye çevrelerinin teşekkülü Amerikan toplumunu maddesel gerekircilik (materyalizm) in kısıracına sokmuş, toplumu

materyalist eğilimli olmaya doğru hızla sürüklenmiş böylece Amerikan Düşü ulaşılması mümkün olmayan ütöpik bir idealin ötesine geçmemiştir.

Örneğin Ralph Valdo Emerson ve Henry David Thoreau gibi yazarlar Amerikan Başarı Rüyasının gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığını dinsel deneyime dair bireysel yaşamın çeşitliliğini adeta klinik bir bakış açısıyla irdeleyerek her türlü yerleşik değerin ötesinde '*evrensel bir ruh*' bağlamında görüş ve düşüncelerini ileri sürmüşlerdir. Onların bu türden görüşleri transandantalizm (aşkıncılık) felsefe ekolü çerçevesinde ifadesini bulmuştur. Transandantalistler bireyin hakikate ulaşmada sezgisel güçlerini devreye sokarak ussal melekelerini kullanarak insanoğlunun yer yüzünde dogmatizmden uzak onurlu bir yaşam sürebileceğini iddia etmişlerdir. Tüm bu anlayış ve doktrinler Whitman'ın entelektüel anlamda edebi kariyerini biçimlendirmede önemli birer esin kaynağı olmuşlardır.

1.0.3. KÜLTÜREL VE TOPLUMSAL ARKAPLAN

1861-1865 Yılları arasında süregelen iç savaşın son bulmasıyla birlikte Yirminci yüzyıl Amerika'sını oluşturacak siyasal, düşünsel ve endüstriyel güçlü oluşumlar ortaya çıkmıştır. Endüstrileşmiş Kuzey Amerika tarımla uğraşan Güney Amerika'ya galip gelmişti. Endüstrileşme neticesinde Amerika'da işçi ve tüketici kitlesinden oluşan bir toplum meydana gelmiştir. Su gücünün yerini buhar gücü almaya başlar. Çiftlik ve fabrikalarda el emeğinin yerini buharla çalışan makineler alır. Thomas Jefferson Amerikan halkının büyük bir çoğunluğunun, “masa başında çalışamayacağını, toprakla uğraşan insanların tanrının sevgili kulları oldukları” (McMichael, 891) konusunda ümitlerini dile getirmektedir. Oysa 1865 den sonra endüstrileşmeyle birlikte Amerika; Jefferson'un desteklediği ziraat toplumu olmaktan uzaklaşır. Bunun yerine dünyanın en gelişmiş endüstrisine sahip bir ulus haline gelmiştir. Toprakla çalışan halkın büyük bir kısmı endüstri kollarında çalışmak üzere kasabalara ve şehirlere akın ederler.

Endüstrileşme arttıkça emeğin mahiyeti de değişir. Üretim için gerekli olan el emeğinin büyük bir kısmını makineler karşılamaya başlar. El becerileriyle varlıklarını sürdüren zanaatkarlar yok olurlar. Bu zanaatkarlar haftanın yedi günü, yirmi dört saat kalifiye olmayan elemanların bile kullanabildiği makinelerle daha fazla mücadele edemezler. Makineler, yüksek değer ve üstün yetenekleri ile fabrika sahipleri ve yöneticileri için kendilerine bağlı işçilerden daha da büyük bir fayda ve kıymet ifade etmektedir. Bunun neticesinde makine başında çalışan işçiler ile zanaatkarlar arasındaki ilişkiler problemlili bir hale gelir. Nerede çalışacağını, ne iş yapacağını, haklarının ne

olduğunu dahi bilmeyen yerli ve yabancı yüzlerce hatta binlerce kadın,erkek, çocuk fabrikalarda iş bulmak ve iyi bir gelir elde etmek ümidi ile şehirlere akın ederler. Şehirlere akın eden eğitimsiz ve fakir insanların sayılarındaki büyük artış, politik bir takım değişimleri de beraberinde getirir.

Toplumun alt kesimleri politik ortamda güç kazanırken, daha önceden politik gücü elinde bulunduran merkezler değişerek; geleneksel olarak varlıklarını sürdüren kuruluşlar güç kaybederler ve gücünü işçi sınıfından alan yeni yeni siyasi kuruluşlar ortaya çıkar.

Zamanın politik ayaklanmaları arasında himayecilik ve suiistimal Amerika'da yeni boyutlara ulaşır. Bu dönem Amerika'da politik kirliliğin en fazla olduğu dönem olarak tarihe geçmiştir. Seçimin ne olduğunu bilmeyen seçmenler; kanunlarla alay eden, hiç korkmadan gayri meşru kazanç biriktiren, baskı ve hile ile güçlenen kendi patron ve hizmet sınıflarını seçerler. 1860 ve 1870 yılları arasında ki altı yıllık bir sürede New York'un patron' u William Tweed ve belediyede onun maiyetinde çalışanlar 1880' lerin iki milyar dolarına eşit iki milyon dolar harcama yapmışlardır.

Başkan Ulysses S.Grant (1869-1877) döneminde Birleşik Devletlerin tarihinde görülmedik skandallar yaşanır ve suç oranları artar. Başkanın kendi partisinden insanları koruması ve alenen yapılan birçok kötü hareketleri görmezlikten gelmesi; Amerika'da dönemin başkanın hırsız olduğu yolunda halkta bir kanaat oluşturur. "Amerika Birleşik Devleti o döneme kadar böylesine seviyesiz insanlar tarafından yönetilmemiştir, insan hakları da hiç bu kadar aşağı düşmemiştir" (892).

İç savaş döneminde Federal Hükümet in gücü gözle görülür bir büyüme kaydetmiştir. Federal Hükümet ilk kez bu dönemde halkın büyük bir kesiminin hayatına müdahale ederek, bu savaş ile birtakım zoraki kanunları yürürlüğe koymuştur. İlk federal gelir vergileri toplanır ve ilk ulusal para birimi, tedavüle konulur. Kağıt para eyalet ve bölgesel bankalardan ziyade Federal hükümet tarafından desteklenmektedir. Federal güçlerin bu denli hızlı gelişimi bazı faydaların yanında sıkıntıları da birlikte getirmiştir. 1865 de ulus sathında bütün ırkların eşitliği ilkesinin hayata geçirilmesi için ilk resmi adım atılır. Amerika'da köleliğin kaldırılması ile ilgili 13. anayasal değişiklik yapılır. Federal hükümet ticaretin gelişmesi ve yeni zenginlik kaynaklarının kullanılması için elinden geleni yapmıştır.

Ancak büyük zenginlik ve ekonomik güç iş dünyasında büyük bir koşuşturma içinde hareket ediyor gibi görünen banker ve sanayicilerden oluşan küçük bir azınlığın elinde gittikçe tekelleşir. '*Endüstri kaptanı*' terimi 1880 de lugatlara girer ve dünyada şans ve cesaretle yükselmeyi ümit eden genç adamlara milli kahraman veya örnek olması bakımından ünlü zenginlerin taltif edilmeleri ilk kez gündeme gelir. Bu çağ Mark Twain'in, '*Yaldızlı Çağ*', aşırılıkların çağı diye nitelendirdiği bir çağın başlangıcına tekabül etmektedir. Bu çağ, ilerleme ile çöküşün, göz kamaştırıcı zenginlikle sefaletin, kasvet ve büyük umutların bir arada yaşandığı, tarihçiler tarafından '*Büyük Barbekü*' diye adlandırılan bir çağdır.

Ondokuzuncuyüzyılın son yarısına gelindiğinde; Amerikalılar gerek kendi içlerinde gerekse dış dünyadan soyutlanmaktan uzak bir yaşam sürecine girerler. 1858 yılında posta hizmetleri başlar. İlk zamanlar dört hafta süren haberleşme 1860 da Pony

Expres'in sayesinde on gün gibi kısa bir süreye düşer. 1861 de ülke sathına yayılan telgraf ağı ile bu süre saniyelerle ifade edilir. 1866 da Amerika ve Avrupa arasında Atlantik'i geçen telgraf hattı oluşturulur. On yıl sonra Alexander Graham Bell telefonu icat eder. Amerika 1900 lerde Avrupa'nın sahip olduğu telefonun sayısının iki misli telefona sahip bir ülke durumuna gelmiştir.

Fakat Birleşik Devletler telefon ve telgraftan çok demiryolu ile birbirine bağlıdır. 1830 da ilk demir yolu on üç millik bir hat ile Baltimore - Ohio arasında hizmete girer. 1869 da kıtayı baştan başa kat eden, Atlantik ve Pasifik'i birbirine bağlayan demiryolu tamamlanır. Beş yıl sonra demiryolu uzunluğu yetmiş dört bin mile ulaşmıştır, böylece Birleşik Devletler dünyada en geniş demir yolu ağına sahip ülke konumuna gelir. 1889 da ki '*Altına Hücum*' döneminde vagonlar ile kıta içi seyahat beş ay alırken, demir yolu ağının yaygınlaşması ile servis arabalı, yataklı kompartımanı olan trenlerle bu gibi taşıma hizmetleri dört günden daha az bir zamanda yapılabilir duruma gelmiştir. Demir yolu ağının inşa edilmesi ile büyük ticari gelişmeler kaydedilir. Daha önce ulaşım imkanı bulunmayan birçok yer de böylelikle demiryolları sayesinde tarımsal üretimlerini pazara sürerler. Bu durum tarım ürünlerinde korkunç bir artışı meydana getirmiştir. Hububat stokları iki, üç hatta dört misline ulaşır. New Yorklular yeni icat edilen buzdolaplı arabalarla Chicago Slaughter House'dan gelen sığır eti yiyebilme imkanını yakalarlar, Floridalılar ise Minneapolis ten millerce uzaktan un almaya başlamışlardır.

Girişimci tacirler Richard Sears ve Montgomery Ward ulus sathında mahalli esnafları gölgede bırakabilecek perakende satış örgütlenmelerini oluştururlar. Bir zamanlar pahalı elişçiliği ile mahalli düzeyde üretimi yapılan; giyim, ev eşyası ve tarım

aletlerinin yerini, şehirlerdeki dev fabrikalarda standartlara uygun olarak üretilen, ucuza mal dilen, toplu üretim malları almaya başlamıştır. Ülke dev bir Pazar haline gelir. Ülkenin bir ucundan öbür ucuna kadar her yerde görülen hazır giyim, paketlenmiş hazır yiyecekler modern Amerikanın göstergesidir.

Demiryolunun yaygınlaşmasıyla; Amerikalıların çalışma biçimleri, yaşadıkları yerler, beslenme ve giyim biçimleri değişir. 1883 de yurt sathında kullanılan elli altı ayrı bölge saat uygulamasının dört yöresel uygulamaya düşürülmesiyle, demiryolu trafiğinin etkinliği Amerikalıların zaman anlayışını değiştirir.

Ulaşım daha iyi ve daha ucuz bir duruma gelirken Amerikalılar da ulaşım imkanlarından azami ölçüde istifade eden bir toplum haline gelir. Amerikalıların batıya doğru göç etmelerinin, dağlara ve düz ovalara yerleşmelerinin özünde vaat edilen bedelsiz topraklar yatmaktadır. Tüm bu gelişmeler ulusun Atlantik'ten Pasifik'e kadar yayılmasına neden olmuştur. Böylelikle ülkede keşfedilmemiş arazi kalmaz. Üç yüzyıl önce başlayan batıya doğru yerleşim 1890 da son şeklini bulur. Böylece ülke sınırlarının son şeklinin çizilmesinde karşılaşılan hadiselerin etkileri, uzun süre boyunca devam edecek ulusun efsaneleri, romanları, filmleri için esin kaynağı olacak, kısacası ulusa şekil verecektir.

Yüzyılın sona ermesiyle birlikte büyüme ve değişim daha da hızlı bir sürece girer; artık çağ petrol, elektrik, çelik ve buhar çağıdır. İç Savaştan 1.Dünya savaşına kadar geçen süre içerisinde Birleşik Devletlerdeki çelik üretimi altı yüz kat artarak çelik işleme ulusun önde gelen endüstriyel ürünü haline gelir. 1886 yılında alternatif elektrik

enerjisi ile tanışılır. Dev buhar dinamolarının ürettiği elektrikle çalışan lambalar şehirleri aydınlatmaktadır. Kırsal kesimleri aydınlatan mumların ve balina yağı ile çalışan lambaların yerini ham petrolden elde edilen ucuz gazyağı ile dolu fenerler alır. Amerika'da petrol endüstrisinin başlamasıyla otomobil çağına girilmiştir.

1870 den 1890 a kadar geçen sürede Amerikanın nüfusu iki katına ulaşmıştır. Köyler kasabaya, kasabalar şehirlere döner ve şehirler isim babalarını şaşırtacak büyüklüğe erişirler. 1860 dan 1910 a kadar geçen süre içinde Philadelphia 'nın nüfusu üç katına erişir. Chicago'nun nüfusu yirmi kez artıp iki milyona eriştiğinde ülkenin en büyük ikinci şehri olur. Ülkenin nüfusu ikiye katlanırken milli gelir dört katına erişir ve 1890'ın ortalarında Birleşik Devletler dört bin milyoneri ile övünür duruma gelir. Büyük servetler endüstri ve bankacılık dalının önde gelenlerinden John D. Rockefeller, Andrew Carnegie ve J.P.Morgan'ın ellerinde toplanırken zenginler daha da zenginleşirler. Büyük endüstri sahalarındaki gelişme fakir ve zenginler arasındaki farkı daha da artırmıştır. Bu durum; varoşlarda oturan, içinde olumsuz koşulların hüküm sürdüğü dev fabrikalarda çalışan göçmen işçiler ve borç yükü altında kıvranan çiftçilerin sıkıntılarını dile getirecek reform hareketleri ile sendikal oluşumların doğmasına zemin hazırlamıştır. Her şeye rağmen bu dönemde iyimserlik havası da yok değildir. Amerika'yı dizginlenemeyen bir güç ve bitip tükenmeyen ihtirasların diyarı olarak niteleyen Henry Adams gibi şüphecilere pek itibar edilmemektedir. Çok geçmeden fikirlerin parıldadığı, parlak umutların ufukta belirdiği bir döneme geçilir. Bu dönemdeki din adamları zenginlik kavramının erdemden uzak bir kavram olduğunu ve sınırsız ilerleme döneminin sonuna gelindiği yönünde söylevlerde bulunmaktadırlar.

İç savaş boyunca göç ani bir düşüş gösterir; fakat 1880 den sonra Amerika Birleşik Devletlerinin iş bulma ve siyasal özgürlük vaadiyle yabancıların ülkeye göçleri yeniden bir yükseliş eğilimine girer. Amerikanın en büyük şehirlerinde bulunan nüfusun üçte birinden fazlası yabancılardan oluşmaktadır. Büyük çaptaki göçler, tarım ve endüstri alanındaki teknolojik ilerleme; ülke sathına yayılmasını öngören bir halk eğitimine dönük bir takım talepleri doğurarak okuma yazmaya ihtiyacını artırmıştır. İç savaşı takip eden elli yıl içerisinde Birleşik Devletlerdeki orta öğrenim okullarının sayısı otuz beş kat artar. Kadınlar için 1861 de *Vassar*, 1870 de *Wellesley*, 1871 de *Smith* kolejleri kurulur. Yüksek öğrenim sadece zengin çocuklarına tanınan bir ayrıcalık olmaktan çıkar. '1862 de Morel uygulaması ile federasyona ait milyonlarca dönümlük arazi endüstri kesimlerinin liberal ve uygulamaya dayalı eğitimleri için halk üniversitelerinin kurulması amacı ile eyaletlere verilir. Gittikçe artan zenginlik ve zenginliği göstermeye dönük istek ve arzular asıl fonksiyonu dikkat çekmek olan süslülüğü artırmıştır. Amerikan milyonerleri demir ve ahşap süslemeli, renkli cam çerçeveli, kolonlu, kubbeli kuleler ile Gothic ve Romanesk malikaneler inşa etmeye başlarlar. Tüm odaları kültürel sembollerin yanı sıra Avrupa'dan ithal edilen sanatsal semboller ile dolup taşar. Zengin Amerikalılar Avrupai giyim ve yaşam tarzını benimseyerek, çocuklarını eğitim için Avrupa'ya gönderirler, kızlarını kimi fakir kimi zengin Avrupalı asil erkeklerle evlendirirler' (893).

Amerikanın tiyatro ve müziği Avrupa'ya bağlıdır. İngiliz aktörler Avrupa'da sevilen romanları ve oyunları opera evlerinde ve çadırlarda sergileyerek ülke sathında turlar düzenlemektedirler. Birleşik Devletlerde yüzyılın ortasında ortaya çıkmaya

başlayan senfoni orkestraları, repertuarlarını nerdeyse tamamen Avrupa müziği ile sınırlandırmışlardır. 1900 'e kadar ulus ciddi müzik yapan bestecilerden yoksundur. Hatta 20 yüzyıl da bile Amerikanın müzik dünyasına yapabildiği en büyük katkı; halk şarkıları, zenci ilahileri ve 1. Dünya Savaşından sonra New Orleans dan dünya sathına yayılan Caz müziği ile sınırlı kalmıştır. Amerika'da etrafında gördüklerini gerçekçi bir şekilde görüp betimleyen ve öğrencilerini Amerika'da kalmaya, Amerikan yaşamının özünün derinliklerine dalmaya zorlayan Thomas Eakins gibi sanatçıların eserlerinde apaçık ortaya çıkan güçlü ve öze ait geleneksel bir anlayış resimde belirginleşmeye başlamıştır. Fakat çok sayıda sanatçı şanslarını başka yerde deneyerek, Avrupa'da yaşamayı tercih etmişlerdir. Bunlara örnek olarak Amerika'nın ünlü sanatçılarından "James McNeill Whistler ve Johnson Singer Sergeant gösterilebilir. Gittikçe daha fazla taraftar toplayan özdekçiliğin galip geldiği ülkede, yüksek kültürün; kendilerini sirklerdeki eğlencelerde, yergi gösterilerinde, yeni profesyonel oyunlarda ve 1890 dan sonra 'Nickelodeons' diye adlandırılan beş penslik giriş ücretli hareketli film tiyatrolarında bulan halk üzerinde çok az bir etki oluşturmuştur." (893).

Ondokuzuncu Yüzyılın son yarısında kadınlar kültürün belirleyici gücü haline gelirler ve asla bu pozisyonlarından feragat etmezler. Çok sayıda bayan gazeteciler ortaya çıkar. 1891 de 1883 de kurulan Kadınların Evi gazetesi yarım milyonu aşan ilk Amerikan gazetesi olmuştur; bu gazetenin tirajı 1905 de bir milyona erişir. On sentlik haftalık ve aylık popüler gazetelerin sayfalarını yeni kuşak kadın yazarların şiir ve romanları süslerler. Dönemin en büyük kadın yazarı, ölümünden dört yıl sonrasına , 1890 a kadar hiçbir şiiri basılmamış olan, ve hakkında pek fazla bilgi sahibi olunmayan

Emily Dickinson idi. Fakat 1852 de Tom Amcanın Kulübesi 'ni yazan Harriet Beecher Stove Amerika'da edebiyat otoritesi haline gelir ve dünyada en ünlü yazar olur. Amerika'da okur kitlesinin heyecan ve duygusallığa karşı açlığı, romantik aşırılıklarla okuyucu kitlesinin ruhunu okşayan, ebeveynin gazabı, anlık tutkular, kötülerin hak ettikleri cezaya çarptırılıp iyilerin ise ödüllendirilmesini konu alan eserleri ortaya koyan Mrs. E.D.E.N. Southworth gibi bitip tükenmeyen enerjiye sahip yazarlar tarafından giderilmiştir.

" '*Molasses Fiction*' (aşırı duygusallıkla konularını işleyen, iyilerin ödüllendirildiği kötülerin cezaya çarptırıldığı roman)" (894) türünün satışı; William Dean Howells, Edith Wharton, Henry James ve hatta Mark Twain gibi çok kabul gören yazarların romanlarının satışını oldukça geride bırakmıştır.

Her ne kadar Amerikalılar Irving, Cooper, Hawthorn ve Poe gibi yazarları okumaya devam ettilerse de rağmen Amerika Romantizminin görkemli dönemi sona ermiştir. 1870 de Yeni İngiltere Rönesans'ı sönmüştür. Hawthorn ve Thoreau artık hayatta değildir. Emerson, Longfellow, Holmes, ve Whittier gibi yazarlar edebi kariyerlerinin zirvesine ulaşmışlardır. Belirsizlik içinde yaşayan Melville romanlarını yayınlamaktan vazgeçer. Sadece 1870 lerde Leaves of Grass 'ın beşinci basımı ve 1871 de Democratic Vistas ile Walt Whitman dünyaya yeni bir edebi bakış açısı sunmaya devam etmiştir. Yeni İngiltere kültürünün hakimiyeti sönerken Boston'un yerini ; Yeni İngiltere, Batı ve Kuzey den yazarları cezbeden, süreli yayınları ve basım evlerini bulunduran, ve Amerikanın en büyük şehir olan New York alır. Basım ve kağıt fiyatlarındaki indirim, yeni basım teknikleri , ulusal reklamcılarının gittikçe artan karları,

düşük maliyetli, halkın genelinin ilgisine sunulan gazetelerin kurulmasını teşvik eder. "1865' den 1905' e kadar Amerika'da basılan süreli yayınların toplam sayısı, makale, deneme, roman ve şiir okumaya karşı açlık duyan yeni bir okur kitlesinin beğenilerine cevap vermeye çalışan dergilerle birlikte yedi yüzden altı bine ulaşır." (895).

Aralarında Bret Harte, William Dean Howells, Hamlin Garland ve Mark Twain'in de bulunduğu, eğitimleri ve birikimleri önceki kuşaktan farklı olan, orta sınıfa mensup, entel ve akademik olmaktan daha çok gazeteci ruhuna sahip yeni bir yazarlar ekolu edebiyat sahnesinde belirivermiştir. Zola, Flaubert, Balzac, Dostoyevski ve Tolstoy gibi Avrupalı yazarlardan etkilenmiş olan; Amerikanın yeni birtakım kayda değer yazarları " 'Realizm' (Gerçekçilik) " e dayalı bir edebiyatı benimserler. Bu yazarlar Amerikan yaşamını, sıradan ve yöresel unsurların sanatsal dışavurum için görkemli ve uçuk unsurlar kadar kayda değer olduğu fikrinden hareketle, gerçekte olduğu gibi betimleme yarışına girerler.

Diğer birçok edebi yeniliklerde olduğu gibi yeni edebiyat yazarlarının önceki dönemin edebi kuramlarına dönük yenilikte bulunma yolundaki arzularından yeni bire edebiyat doğurmuştur . Realistler; çocuksu heyecanlarla süslü duygu ve macera ürünü konulara karşı halkın arzularına cevap vermek için çırpınan yazar bozuntuları tarafından içi boşaltılmış ve fındık kabuğunu doldurmayacak küçüklükteki sanatsal ideallere tepeden bakar duruma geldiler. Yukarıda sözü edilen önceki kuşağın tam aksine bu yazarlar Henry James'in "Yaşamın aralanamayan gerçeklerine ayna tutulması için güçlü bir istek" (895) diye nitelediği hususiyete sahiptiler. Ondokuzuncu yüzyılın başlarında James Fenimore Cooper gibi yazarlar; sanatçının, eserinde 'kara sefalet' i yansıtmaktan

vazgeçme cüretkarlığında bulunması ve bunun yerine yaşamın kurguya dayalı şiirsel tasvirini yansıtmayı gerektirdiği konusunda ısrarlarda bulunurlar. Fakat Ondokuzuncu yüzyılın sonuna gelindiğinde gerçekçi yazarlar ve bunların izinden giden Natüralistler kurguya dayalı karakter ve olayların betimlenmesinden vazgeçerler. Bunun yerine yeni yazarlar geniş yelpazedeki Amerikan deneyimini betimleme arayışına girerek, insanın kişiliğinin incelikleri ve salt iyi ya da kötü hususiyetlere sahip tiplerden uzak karakterleri eserlerinde işlemişlerdi.

Realizm ilkin Fransa'da 'réalisme' olarak sıradan yaşamın betimlenmesinde '*Gerçek ve Doğru*' diye nitelenen edebi bir doktrin olarak ortaya çıkar. Realizmin Birleşik Devletlerde ortaya çıkışı ilkin yöresel unsurların edebiyatta kullanılmasıyla olmuştur. Görülüyor ki bu akım Amerika'da romantik olay örgüleri ile yaşamın alışılmışın dışında göze çarpan konuşma biçimleri, gelenek görenekleri, halk manzaraları ve bölgesel Amerikan söylemleri gibi gerçekçi unsurlarının ifade edilmesinde vazgeçilmez bir akım olmuştur. Bret Harte 1860'da yöresel renkleri eserlerine geniş ölçüde yansıtmayı başaran ilk yazar olarak döneme damgasını vurmuştur. Bret Harte öykülerinde skandallı yaşam süren kadınlarla, kumarbazları ve kanun tanımayan insanları içinde barındıran batı yakasındaki maden kasabalarını işlemişti. Sonraları halkın isteklerine duyarlı olan editörler ile "Harte, Harriet Beecher Stowe, Kate Chopin, Joel Chandler Harris, ve Mark Twain gibi yazarlar, Amerikanın batı, güney ve doğu kesimlerindeki insanların yaşamlarını konu alan bölgesel masal ve öyküleri kaleme alma konusunda isteklerini dile getirirler." (896). 1880' de yöresel tiplerini işleyen roman, popüleritesinin doruğuna ulaşır. Fakat yüzyılın sonunda bu eğilim; sınırlı kaynakların

tükenmesi ve popüler yazarların çoğunun can sıkıcı bir biçimde sürekli basmakalıp konuları tekrar edip durdukları ve öteki edebi araç ve gereçlere yönelmeleri sebebi ile düşüş gösterir.

Amerikan Edebiyatında, Ondokuzuncu yüzyılda, realizm geleneğinde söz sahibi olan William Deans Howells idi. Howells realizmi, "elle tutulur gözle görülür kavramların doğru bir biçimde işlenmesinden uzak olmayan" (896), bir düzlem içinde tanımlamıştır. Bu yazar kuramlarını en güzel bir şekilde 1882 de A Modern Instance, 1885' de The Rice of Silas Latham ve 1890' da A Hazard of New Fortunes gibi eserlerde dile getirmiştir. Howells nesnel bir bakış açısı sunma arayışında bulunan ve Amerika'daki orta sınıfın yaşam biçimindeki; aile yapısı, iş hayatı, toplumsal gelenekler, başarı yada başarısızlık gibi temaları işleyen bir grup yazarın sözcülüğünü yapmaktadır. Amerika'daki edebi realizmin özü yaşamın yüzeysel gerçeklerinin iyimser bir bakış açısı ile ele alınmasına dayalıdır. Ancak Amerika'daki en büyük gerçekçiler arasında yer alan Henry James ve Mark Twain gibi yazarlar Ondokuzuncu yüzyıl Amerika'sının yüzeysel bir biçimde betimlemekten öteye gitmişlerdir. James karmaşık birtakım insan deneyimlerini öngören bir üslupla insan ruhunun derinliklerine büyük bir cesaretle inmeyi başararak modern anlamdaki roman türüne psikolojik bir boyut kazandırır. Twain Amerikan deneyimine daha önceden eşi benzeri görülmemiş denli yeni bir bakış açısı ve taze bir soluk kazandırarak, eserlerinde dar birtakım yöresel unsurlardan sıyrılmayı başarmıştır. Dünya edebiyatının en büyük eserlerinden birisi sayılan Amerikan realizminin şaheseri durumundaki, 1884 yılında Twain tarafından kaleme alınan Huckleberry Fin adlı eser buna iyi bir örnektir.

Howells 1880' de her türlü başarısızlık ve umutsuzluğa açık, iç karartıcı romanların yazılması fikrine karşı görüşlerini dile getirmiştir. O, Amerikanın, edebiyatta yansıtılması kaçınılmaz olan, umut ve imkan bahşeden bir memleket olarak ve Amerikalının karakterine çok daha fazla yaraştığı için "yaşamın ferahlatıcı birtakım unsurlarının" (896) ele alınması konusunda çağrıda bulunmuştur. Fakat yüzyılın sonlarına gelindiğinde, evrenin işleyişine dönük görüşleri ve toplumun çarpıklığı konusundaki anlayışları ile Natüralizm geleneğine doğru eğilimlerini belirginleştiren apayrı bir yazarlar kuşağı ortaya çıkar. Amerikan edebiyatındaki natüralistler, edebiyatın rahatlatıcı birtakım ahlaksal gerçekleri savunması gerektiği yönündeki fikirlere karşı çekincelerini dile getirmektedir. Natüralist yazarlar, çevresel ve kalıtsal birtakım faktörler tarafından yaşamları belirlenen ve düşük toplumsal ve ekonomik tabakalardan alınan tiplerini eserlerinde yansıtarak en uç noktadaki bir nesnellik ve doğruluğa ulaşma arayışına girerler. Yaşamın uç noktalarında gezinmek suretiyle natüralist yazarlar başlangıçtaki romantik yazarların arzu ettiği bir yakınlığı düşlemişlerdir. Ancak daha önceki romantik yazarların tam aksine, natüralistler dünyanın ahlaksal olmaktan uzak olduğunu, erkeklerle kadınların özgür iradeye sahip olmadıklarını, insanoğlunun yaşamının birtakım kalıtsal ve çevresel faktörler tarafından kontrol altına alındığını, dinsel '*gerçekliğin*' yanıltıcı olmaktan öteye gitmediğini ve insanlığın kaderinin yaşam ve ölümün karanlık girdabında yok olmaya yüz tutacağını vurgularlar.

Natüralizm de Realizm gibi Avrupa'dan gelmiştir. Amerika da Natüralizm, gerek iç savaş, gerekse önceki dönemin iyimser birtakım inançlarını karartan toplumsal çalkantılar sonucunda ortaya çıkmıştır. Charles Darwin'in sıkıntı uyandıran öğretileri,

insanı hayvansal bir düzlemde ele alan ve insanoğlunun evrenin karşı konulmaz güçleri ile yaşamını sürdüren bir boyut kazanmıştır. Natüralizmin ileri sürdüğü kötümserlik ve determinizmin ürünü fikirler Stephane Crane, Frank Norris, Jack London, Henry Adams ve Theodore Draiser gibi yazarların eserlerinin dokusunu oluşturur. Bu yazarlar ezilmiş ve alışılmışın dışındaki insanların yaşamlarını süsleyen, ayrıntılı betimlemeleri içeren bir üslup geliştirirler. Onlar insanoğlunun tutku ve cinselliğinin doğru bir biçimde ele alınışını öngörerek, doğanın karanlık güçleri ile boğuşan erkek ve kadın tiplerini tasvir etmektedirler. Natüralist edebiyatçıların kaleme aldıkları bu türden eserler hala modern yazarların üzerinde büyük etki uyandırmaktadır. Realizm ve Natüralizm Ondokuzuncu yüzyıl ürünü olmasına karşın bu fikirlerin asıl başarıyı kaydettikleri dönem, Edwin Arlington Robinson, Willa Cather, Sherwood Anderson, Robert Frost ve William Faulkner gibi birtakım yazarların da katkıları sonucu Yirminci yüzyıla rastlamaktadır. Fakat realizmin Yirminci yüzyıldaki zaferi romantizmin aşırılıklarına gölge düşüremez. Çünkü bütün çeşitliliği ile romantizm; hala popüler romanlar, filmler ve televizyon dizilerinde erdem ve başarıyı simgeleştiren kadın ve erkek kahramanlar ile varlığını hissettirmektedir. Ancak bütün sınırlamaları ve biçimi ile realizmin sahneye çıkışı Amerikan kültürünü kalıcı bir biçimde değiştirmiştir. Realizm Yirminci yüzyıl Amerika'sını belirleyen birtakım toplumsal ve sanatsal devrimlerin hayata geçirilmesine önemli bir etmen olarak katkıda bulunmuştur. Halen realizmin ürünü düşünceler Amerikan ulusunun yaşamının köklü ve vazgeçilmez bir parçası olmaya devam etmektedir.

2.0.0. ONDOKUZUNCU YÜZYILDA WHITMAN'A GELEN ELEŞTİREL TEPKİLER

2.0.1. WHITMAN: ŞAİR Mİ, DELİ Mİ?

Whitman'ın şairliği ve şiir yeteneği konusundaki görüşler kabaca iki gruba ayrılabilir. Birinci grupta yer alan görüşler Whitman'ın şairliği, hatta insanlığı konusunda tamamen olumsuzdur. Bu olumsuzluk öylesine ileri boyutlardadır ki, bazı eleştirmenler "Whitman'ın bütün şiirleri arasından bir tek dizesinin dahi alıntılanmaya değer olmadığını ileri sürerler. Bu eleştirmenlere göre onun şiirleri tek tek dizelerden ya da aralarında bir anlam bütünlüğü olmayan dizeler yığınının ibarettir" (Canadian Journal, Nov. s. 545). Diğer grup onu "doğuştan şair, şiir sanatını başkalarından öğrenmeye gereksinimi olmayan bir deha" olarak görmeye eğilimlidirler. (Dawdon, Westminster Review s.44). Gerçekte lehine yazılanlara bakarak onu tartışmasız bir şiir dehası ya da aleyhinde yazılanları göz önüne alarak onu bir şarlatan, deli, hatta aptal olarak değerlendirmek olasıdır. Önce olumlu eleştirileri, sonra da olumsuz görüşleri vererek ikisi arasındaki farklılıkları ortaya koymak uygun görünmektedir.

"İster kabul edelim, ister etmeyelim" (44) diyen yazar Dawdon, "he Whitman herhangi bir kategoriye kolayca sokulacak biri değildir. İnsanı cezbeden bir yanı vardır. Merakımızı körükler, heyecanlandırır, hayranlık uyandırır, sevgimizi kazanır. Ve hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde o bir şairdir"(36). Onun sıra dışılığına, geleneksel şiir anlayışına, yeni fikirlerine ilkelerine saygı duymak gerekir. Çünkü Whitman'a şiirde yenilikler deneme olanağını ve özgünlüğü kazandıran işte bu farklılıktır. "O eski

dünyanın, eski alışkanlıkların tamamen dışında biridir (33). Onun kişiliğinin en iyi göstergesi demokratik tutumu, kucaklayıcı ve sevgi dolu oluşudur. Böyle bir yürekten ve kafadan ancak güzel şeyler çıkabilir. Whitman “hiç kimseyi reddetmez, hiç kimseyi küçük görmez. Sanatta demokratik tutumun temsil eder ” (44). The Sunday Herald biraz daha ileri gider ve onu Yeni Dünyanın peygamberi ilan eder ve bir gün “kalabalıklar onu böyle tanıyacak” diye iddiada bulunur. (The Sunday Herald October 30. s. 3). Leaves of Grass’ la ilgili bir yazıda Henry Clapp Witman’ı hem bir filozof ve hem de büyük bir şair olarak selamlar. “Her açıdan özgün bir insan. Şiirlerinde gördüğümüz şey; onurlu, soylu ve tutkulu bir yaşamın pırıltılarıdır... Bu sayfalarda bir insanın yüreği var: Kocaman, bozulmamış, herkesi kucaklayan, tutkuyla çarpan, her türlü güzelliği paylaşan ve her türlü acıya ortak olan bir yürek” (Clapp, New York Saturday Press.s.2). Edward Mitchell biraz daha ılımlı bir şekilde, onun şairliğini küçümseyen ya da yok sayan eleştirmenlere, edebi dehasının ürünü olan Leaves of Grass’ a bakmalarını önerir: “Leaves of Grass bir otobiyografidir. Walt’un canlı kişiliğini, yaşamının saflığını ve sadeliğini anlatır... O berrak gökyüzünde parlayan bir güneştir. Bunu inkar etmek mümkün değildir” (New York Sun 19 Nov. 1881. s. 2). Mitchell’a göre eleştirmenlerin onu bir edebiyat adamı olarak ciddiye almamalarının nedeni, Whitman’ı anlayamamalarıdır “çünkü onlar Whitman’ı kendi ölçüleriyle değerlendirmeye çalışmaktadırlar (Mitchell, s.2).

Whitman’ın şiirlerinin sadeliği ve saflığı onu yeteneksizliğinin değil, erdeminin ve yeteneğinin göstergeleri olarak ele alınmalıdır. “Okuyucunun yapması gereken şey Whitman’ın şiirlerindeki sadelikten ve tazelikten zevk almak, ortaya koyduğu gerçeğin

farkına varmaya çalışmaktır. Okuduklarını başka şeylerin ipuçları değil, ne ise o olarak okumaları gerekir" (Hale, North. American Review. s. 275). Whitman'ın sade ve doğal şiirleri sık sık onun kitlelere duyduğu sevginin bir göstergesi olarak kabul edilmesi gerektiği vurgulanır. Leaves of Grass bu iddiayı doğrulayacak kanıtlarla doludur. "Biçim ve içerikteki yenilik insanlarda hayranlık uyandırmalıdır" (New York Ledger, 10 May, s.4) der. "Fanny Fern ve Leaves of Grass'ın kelimelerle dile getirilemeyecek kadar zevk verici, özellikle de katı kuralcı, yapmacık şiirlerden sonra insanın yüreğini ısıtan bir özelliğe sahip olduğunu ileri sürer" (4).

William Fox'a göre Whitman'la ilgili sorun bir yanlış anlaşılmadan ve bilgi yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. "Onu anlamaya başladığımızda daha çok takdir edeceğimizi" söyler. (Fox ,William J. s. 6).

Yeni bir üslup ve dil kullanması Whitman için hem acımasız eleştirilerin hem de sınırsız övgülerin kaynağıdır. London Sun'da yer alan şiirleriyle ilgili bir yazıda "Whitman'ın şiirlerinin neredeyse zevk almakla aynı anlama geldiği" (London Sun, 17 April, s.314) belirtilir. "Çünkü bu şiirlerde düşünceler, arzular ve beklentiler yeni bir dille dile getirilmişlerdir. Bu kitabı okumak insana yeni ufuklar açar. Verdiği zevkin yanı sıra okuyucuya daha önce fark edemediği güzelliklerin kapısını açar" (314). Transatlantic Letter-Day'e göre akli başında bir okuyucu "Whitman'ın sayfalarında asil bir ruhun yüzlerce kanıtını bulur. Whitman sahte ve yapay olanı göstererek doğru olanı bulmayı okuyucuya bırakır. O şiirlerini doğup büyüdüğü toprakların güzellikleri ile donatır" (Transatlantic Latter-Day Poetry. s. 549.) Whitman'la ilgili yazarlardan çoğunun başvurduğu referanslardan biri Ralph Waldo Emerson'ın Whitman hakkındaki

sözleridir. Emerson'a göre The Leaves of Grass Amerika'da zekanın ve hikmetin olağanüstü bir ürünüdür. (Critic London 15.s. 172).

New York Sun'da yer alan bir yazıda Whitman'ın sadece bir şair değil aynı zamanda bir deha olduğu ve dolayısıyla edebiyat dünyasının en seçkin yerine layıktır diye iddiada bulunulur. "Bu konudaki tek sorun onun şair olup olmadığı değil, dünyaya bir çeyrek asır geç gelmiş olmasıdır" (New York Sun 19 Nov. 1881. s.2) diyerek onun şairliği hakkında yapılan olumlu eleştirilerin yanı sıra daha önce doğmamış olmasını kayıp olarak niteler.. Edward Mitchell böylesine eşsiz bir varlığın huzurunda bulunmanın verdiği hayranlık ve şaşkınlığını "Daha önce hiçbir şair dünyadaki günlük yaşamı, yaşamın durmak bilmez akışını böylesine eksiz bir biçimde dile getirememiştir. İnsanların karmaşık düşünce, duygu ve davranışlarını anlatamamıştır" diyerek ifade eder (Mitchell, New York Sun. p.2). New York Sun'da da benzer övgülere rastlamak olasıdır. Brooklyn Daily Eagle bu konuda çok daha cömert davranır ve okuyucuyu Whitman'ı doğru anlamaya davet eder: "O odasında oturup yazarlardan biri değildir. Kadınların gönlüne girmek için gitar eşliğinde söylenen sözlerin şairi değildir. Öyle ucuz duygusallıklara göz kırpmaz. Süslü laflara ve parlak hayallere yer vermez. Onda bozulmamış bir ruhun coşkusu vardır. Bunu yaparken yerleşik kurallara ve anlayışlara iltifat etmez. Onun çimenleri özenli kesilip biçilmemiştir. Sahte kokular saçmaz etrafa. Onun şiirinde her şey yerli yerindedir. Şiir bahçesinde yalnızca doğal olan vardır" (Brooklyn Daily Eagle, 15 September 1855, s. 2.). John Burroughs'un söyledikleri Brooklyn Daily Eagle'de dile getirilenlerin tekrarı niteliğindedir. Aynı görüşler hemen hemen aynı dil ve üslupla dile getirilir. Burroughs "Belki de daha önce

hiç kimse kendine bu kadar güven duyarak ve çağdaşlarının söylediklerine aldırmayarak yazmamıştır,” diyerek ve "Whitman bir ev inşa eder gibi işine devam etti, nasıl bir yapıtın ortaya çıkacağını hiç kimse tahmin edemedi, ama o ne yaptığının farkındaydı. Kalabalıkların gürültüsü ve alaylı bakışları altında, emin adımlarla yürümeye devam etti. Sanki bütün insanlar onu alkışlıyormuşlar gibi“ değerlendirmesi ile onun ne denli düşündüğünü yapan, etrafındaki olumsuz eleştirilere kulak asmayan birisi" olduğunu ifade eder. (Burroughs, Literary Review Boston Commonwealth, 10 November 1866, s.1-2.(s.1). Eğer aşağıda yer alan ifadeleri eleştiri olarak kabul edip ve ileri sürülenlerde bir gerçek payı olduğunu varsayarsak, okuyucu olarak bir büyücü, gücü önceden tahmin edilemeyen bir varlık olarak takdim edilen Whitman konusunda çok daha dikkatli olmamız gerekir. Onu bazı eleştirmenler "O genç bir herküldür. Kendisini ve bizleri bir ava dönüştürmeye hazır yılanı yakalayan herkül! O bu yılanı kanatlı ve güzel formlara dönüştürüp insanlığın kölesi haline getiren!" sözleri ile adeta doğa üstü bir varlık olarak kabul ettiklerini belirtirler. (Boston: Thaver and Eldridge. p.36). "Eğer anadan doğma şair diye bir şey varsa Whitman yüksek hayal gücü ve düzen duygusu ile onlardan biridir: Eski malzemeleri yeni kalıplara dökmek yerine, yeni malzemeler üretir... O günlük malzemelerden anıtlar diken bir şiir mimarıdır" doğuştan ve üretken bir şair olarak değerlendirirler, (Mitchell.p. 2). "Whitman herkesin ağız tadına uygun bir şeyler bulabileceği bir meyve bahçesidir. İşin üzüntü veren tarafı onun anlattığı birçok şeyin halk tarafından anlaşılamayacak olmasıdır. Birçok kimsenin itiraz edeceği şeyler de olacaktır. Ancak donatılmış bir masada konukların sevdikleri şeyler de olacaktır, sevmedikleri de. Onun şiirinde yeterince güzellik ve gerçek vardır" diyen eleştirmenler onu halkın anlayamayacağı kadar derinlikleri olduğunu ve şiirlerinde itiraz edilecek bazı

unsurlar taşımalarını belirtmekle birlikte onun şiirlerini yeteri kadar gerçekçi ve güzel bulmaktadırlar. (The Sunday Herald, 30 Oct. 1881, s.70) "Daha önce hiçbir şair insanın yaratılış serüvenini Whitman kadar görkemli ve eksiksiz anlatamamıştır. Onun anlattıklarının yanında eskiler silinirler" diyen eleştirmenler onun anlattığı her şeyle şiire yenilik yenilikler getirdiklerini vurgularlar, (Friendly Characterization, 3).

Whitman'ın ateşli savunucuları onu Shakespeare, Socrates, hatta İsa ile karşılaştırma eğilimindedirler. Bunlara göre o sadece bir şair değil, İsa gibi misyonu olan bir insandır. Broadway Magazine "Whitman'ın daha şimdiden Amerikan gençliği üzerinde etkili olmaya başladığını, Homer'de olduğu gibi görkemli eylem ve olayların, Shakespeare'de olduğu gibi görkemli karakterlerin Whitman'ın şiirlerinde de bulunduğunu" belirtir. (American Phrenological Journal 22, no. 4 (October 1855), 90-1.(s2). Crayon biraz daha ileri giderek "Tennyson'ın sahte, kendine dönük şiirlerinin Whitman'ın biraz karmaşık da olsa muazzam şiirleriyle karşılaştırılamayacağını" iddia eder. (Crayon 3 (January 1856), 32)

Whitman'ın şairliğine ilişkin övgü dolu bu kadar sözden sonra, aksini düşünmek hiçte kolay değildir. Okuyucuya düşen böylesine büyük bir şairin huzurunda saygı ve hayranlıkla eğilmektir. Bununla birlikte madalyonun diğer yüzüne bakıldığında çok farklı bir gerçekle karşı karşıya kalırız. Bu durumda eleştirmenlerin aynı kişiden söz ettiklerine inanmak gerçekten zordur. Broadway Magazine'in tavrı, örneğin, okuyucuya çok çarpıcı gelebilir, çünkü buradaki tutum bir eleştiriden çok, onun sanatsal özelliklerini toptan reddetme niteliğindedir: "Bir kere Walt Whitman'ın sanattan nasibi yoktur. Onun yaptığı sadece gürültü çıkarmaktır. Bir gerçeği varsa bile bunu

güzelleştirme yeteneğinden yoksundur. Ne lirik, ne dramatik ne de romantik şiirde başarılıdır... Çizdiği resimdeki yaşam canlı olduğu halde, bu canlılığı anlatacak üsluba sahip değildir” (Broadway Magazine 1 (November 1867), 188-95. (s.7). Bazen eleştirmenler eleştirilerinde, eleştirinin dozunu kaçırarak “Whitman’ın diğer şairler arasında farklı bir ses olduğu muhakkak ancak farklı diye bir yığın zırvayı şiir kabul etmek doğru mudur? Walt’u okuyanların şaşkınlığa düşmeleri doğaldır. Eğer onun yazdıklarına şiir deniliyorsa, daha önce yazılanlara ne diyeceğiz?” gibi onu ve şiirlerini aşağılayıcı mahiyete sorular sorarlar. (An English and American Poet Review of Alfred Tennyson, Maud, and other Poems and Leaves of Grass, American Phrenological Journal 22, no. 4 (October 1855), 90-1.(s2). Whitman şiirlerinde belirli bir amaç gütmmediğini ileri sürer... Bunu bir erdem mi, yoksa eksiklik olarak mı ele almak gerekir? Başarı mı, başarısızlık mı saymak gerekir? Amaçsızlığın arkasında bir felsefenin olup olmadığını söylemek de kolayca yanıtlanacak bir soru değildir. Okuyucu “sürekli kendinden söz eden, bencillik kokan şiirleri karşısında eğilmeli mi gerçekten?” (American Phrenological Journal 22, no. 4 (October 1855), 90-1.(s2)

Critic dergisine göre Whitman ne şairdir ne şair olabilir. Whitman’a yöneltilen sorular hem rahatsız edici hem de aşağılayıcıdır: “ Leaves of Grass’ın yazarının, yazdıklarını şiir niyetiyle yazmış olması olası mıdır? acaba? Whitman’ı okumayı öğrenmeye çalışıyor olarak kabul etmek daha doğru olmaz mı? Ve Amerikalı eleştirmenler, kendine güveni var gerekçesiyle bu adama bayılıyorlar” diyerek onun Amerika’da beğenilmesinin nedenini kendine güvenme gibi şiir ve sanatla daha az ilgili olan özelliklere bağlamaktadırlar. (Critic [London] 15 (1 April 1856), 170-1.(S2)

Eleştirmenlerin bir kısmı Whitman'ı hak etmediği övgülere boğuyorlar çünkü "ondan önce hiç kitap yazılmamış, hiç eser verilmemiş gibi sanki dünyaya daha önce hiç yazar gelmemiş gibi " söz ediyorlar (2) ve "ne yazık ki günümüzde Whitman tarzında yazmak çok büyük bir maharetmiş gibi değerlendiriliyor. Ne yapalım, edebiyattan anlayan bu insanlar Whitman'ı okumaya ve övmeye devam etsinler". (Critic [London] 15(1 April 1856), 170-1. s.2). Whitman'ın şiirleri bir yığın saçmalıkla ve anlamsız ifadelerle doludur. Birinci grupta yer alan eleştirmenler için bu tür ifadeler onun dehasının göstergeleridir. Diğerleri içinse bunlar aptallığın ve eğitimsizliğin kanıtlarıdır. Bir eleştirmenin belirttiği gibi eğer bu şiirler bir dinleyici kitlesi karşısında okunmayacaksa kısmen hoş görülebilir ama bunlara şiir demek haksızlık olur. Bazı eleştirmenler, "Eğer Atlantik'in öbür yakasındaki kimi eleştirmenler onu şair kategorisine sokup Amerika'ya yeni ve özgün yapıtlar kazandıracak bir kahraman ilan etmeye girişmeselerdi, olup bitenleri görmezden gelebilir, ondan söz etme gereği bile duymazdık" diyerek onu şair özelliklerinin onun dışındaki unsurlar olduğunu ifade ederek eleştirilerinde Whitman'ı inanılmaz derecede aşağılarlar. (Critic [London] 15(1 April 1856), 170-1 s.1) Yine eleştirilerinin devamında bazı eleştirmenler tarafından çok beğenilen, onun en önemli eseri olarak kabul edilen Leaves of Grass 'ın olumlu tepkilerine cevaben, "Eğer Leaves of Grass gerçekten bir dehanın ürünü ise, pervasız dili, insana hayrette bırakan bencilliği, sık sık dile getirilen hayvani arzular gerçekten şiirse, geçek bir şairin ilahi kanıtları ise, o zaman şimdiye kadar boşuna çalışmalar yapmışız, Saxon zekasına sahip olmakla boşuna övünmüşüz" serzenişinde bulunarak, kendilerinin tamamen onun karşısında olduklarını belirtirler. (Critic [London] 15(1 April 1856), 170-1. s.2). New York Tribune'de yer alan bir yazıda Whitman'ın sözüm ona poetik dehasının kelimeleri

yan yana dizmekten ibaret olduğu ve “Walt derin düşünceleri dile getiriyormuş gibi davranmaya çalıştığında, aptallığını dışa vurduğu” ileri sürülür. Bununla birlikte son bastığı kitapçığın ömrünün son yıllarında bir teselli kaynağı olarak kabul edilebileceğı belirtilir. Görüldüğü gibi Whitman bir şair olarak değil, acınması gereken bir insan olarak görülmektedir. (Walt Whitman's Good-Bye My Fancy 1891 Reviews: "Whitman's Farewell: A Melancholy Book." New York Tribune, 16 August 1891, p. 14).

Bir guru, bir edebiyat önderi, yeniliklerin öncüsü kabul edilen birinin “gelmiş geçmiş şair ve yazarların en aptalı, en bayağısı, en iğrenci” olarak değerlendirilmesi anlaşılmaz bir çelişki doğurmaktadır. Yazının devamında, "ona yakıştıracak daha uygun bir sıfat bulabilirsek, gelecek yazımızda bunu kendisinden esirgemeyiz" (Leaves of Grass, Literary Gazette s. 4 798-9 s.2) denilmektedir. "Whitman edebiyata sadece aptallığını ve cehaletini taşımaz, aynı zamanda, daha önce sanki hiç şiir yazılmamış gibi yanlış doğru demeden her türlü formu da kullanır" (Brooklyn Daily Times, 29 September 1855, s.2). "Whitman sadece kendi zamanının değil Aristophanes'tan Ausonius'a kadar bütün klasik şairlerin en kötü temsilcisidir. Bu konuda hiç kimse ona rakip olamaz." (Literary Gazette s. 4 (7 July 1860), 798-9.(s2). Bazı eleştirmenlerse onun yokluğunun varlığından daha iyi olduğunda birleşirler. Çünkü onun şiirleri tuhaftır, insanda biraz acıma duygusu uyandırır. Bu da yayıncıların şiir diye yazılan saçmalıkları basmayı reddetmelerinden kaynaklanıyor olsa gerekir. Yayıncıların neden basmaya yanaşmadıklarına en açık neden de “bizzat Leaves of Grass'ın kendisidir. Whitman'ın yazdıklarının yeryüzünden ebediyen kaybolmaları bütün insanlığın hayrınadır.” (Independent 43, (10 September 1891), 1355. P.1). The Literary Gazette de benzer görüşleri paylaşır ve bunlar da öncekiler kadar aşağılayıcıdır. "Küçük bir şair zavallı Nat

Lee'ye gider ve deli gibi yazmanın daha kolay olup olmadığını sorar, hayır der Nat Lee, fakat bir aptal gibi yazmak çok kolaydır, tıpkı senin yaptığın gibi. Her halde Walt deli gibi yazdığını sanıyor, oysa gerçekte Nat Lee'nin arkadaşına öğütlediği gibi yazıyor. İşin daha ilginç tarafı ciddi şeyler yazıyormuş gibi bir tutum takınmasıdır" alıntılardan anlaşıldığı gibi onun yazdıklarını delilikle dahi ifade etmekten sakınırlar.. (Leaves of Grass. "Literary Gazette s. 4 (7 July 1860), 798-9 s.2). Saturday Analyst'ın yorumu da öncekilerden pek farklı değildir. Saturday Analyst'ın yorumuna göre Whitman'ın şiirlerini, dünyada aptalların akıllılardan daha çok olduğuna inanmak koşuluyla şiir sayabiliriz. Bu koşul da yerine getirilmiştir, çünkü Leaves of Grass yoluyla bütün aptallar dahiye dönüştürülmüştür. Yani böyle bir şey mümkündür, ama bizim ciddi şüphemiz var (Walt Whitman and His Critics, Leader and Saturday Analyst [London], 30 June 1860, 614-15 s.2). Rufus Griswold bu koroya dahil olmakta tereddüt etmez. "Leaves of Grass'a bakınca, bunca saçmalığı üretmek için kaç kişinin bir araya gelmesi gerektiğini düşünmekten kendimizi alamayız. Bunlar olsa olsa aşk derdinden muzdarip bir eşeğin anırmaları olabilir. Bu sözde, geri zekalı, biraz vahşi şaire bakınca doğuştan embesilliliğin tesadüfen de olsa, aşırı heyecanlanma anlarında iyi bir şeyler üretebileceğine inanmak zorunda kalıyoruz" (Griswold, Criterion 1(10 November 1855), s.24). Okuyucu Leaves of Grass'ın hastalıklı ve aşınmış bir beynin ürünü olduğuna inanmaya davet edilir, çünkü "Bu yapıtta kayda değer hiçbir şey yoktur" (Independent 43, O/A (10 September 1891), 1355.(s1).

Douglas O'Connors Leaves of Grass ve benzeri yapıtları sansasyonel yapıtlar olarak değerlendirir ve onları yıkıcı, yoldan çıkarıcı, kötü niyetli olarak yaftalar. Bunlar

ucuz tarafından kahraman olma arzusu taşıyan insanlara özgü tavırlar olarak tanımlar. “Bu çiziktiricilere göre esrarengiz görünmeye çalışmak dehanın göstergesidir. Bir yığın çerçöpün içine bir düşünce kırıntısı yerleştirirler ve bizden onu bulup çıkarmamızı isterler”. Whitman’ın Amerika’da yeni bir çağı başlatmak üzere olduğunu düşünmek çok gülünçtür. Bu şiirler şimdiye kadar yazılmış en bayağı, iğrenç ve zevksiz şiirlerdir “Bunları okumak insanı gerçekten hasta eder” diyen yazar O’Connors, “çünkü baştan sona bayağılıklarla doludur” (Reviews: Review of Leaves of Grass (1860) and William Douglas O’Connor’s Harrington. Boston Wide World 8 December 1860 (bilinmeyen sayfa numarası)).

Whitman’ı yukarıdaki görüşler ışığında değerlendirmenin güçlüğü açıktır. Bu noktada yargıyı okuyucuya bırakmak daha uygun olacaktır. The reader’ın bununla birlikte “köylülerin önderi, demokrasinin yılmaz savunucusu, Whitman’ın böylesine aşağılandığını, alaya alındığını ve çöpe atıldığını görmek” diye yaptığı tespiti en azından kafa karıştırıcıdır (Tarbell, Forwarded by David R. Reynolds, Rutgers University Press, New Brunswick, New Jersey, 1992 ((s.18)).

2.0.2. ŞAİR WHITMAN MI, AMERİKALI WHITMAN MI?

Whitman'ı bir şair olarak görme eğilimindeki eleştirmenler sık sık onun Amerikalılığına, ulusallığına, Amerikan topraklarının çocuğu olduğuna vurguda bulunurlar. O yeni dünyanın şairidir, Amerikan demokrasisinin temsilcisidir. Düşüncelerini korkusuzca dile getirebilen insandır. Olağanüstü Yankee zekasının bir örneği ve Amerikan anlayışına uygun düşen bir yazarlığın öncüsüdür. Amerika'yı aydınlatan bir gün ışığıdır. Amerikan topraklarının yetiştirdiği en büyük zekadır. Açıkçası bu eleştirmenler Whitman'ın şairliği ile Amerikalılığı arasında birebir bir ilişki kurarlar. Bu türden eğilimler hem lehte ham da aleyhte yazanlar için geçerlidir. Sanatsal kişiliği ve şairliği ya doğrudan Amerikalılığı ya da bunun ilişkili bir çerçeve içinde ele alınır. The United States Review Whitman'ı Amerikan şiirinin kurucusu ve babası olarak görür. O kendine güvenen, ülkesinin bütün yerli özelliklerini kişiliğinde toplamış bir şairdir. Söylediği her dize öncekilerden farklı bir hava, renk ve koku yansıtır. Katı kurallara, yerleşik anlayışlara meydan okur. O büyük bir ulusa yaraşır tarzda büyük bir şairdir. "Yeni bir ekolün kurucusudur ve bu okulun kendi düşüce ve duygularını ifade etmesi için modelleri kendi koymaktadır. Malzeme olarak kendi ruhunu ve bedenini kullanır"(2). Malzeme bulmak için uzaklara gitmeye gerek duymaz. Bunları kullanırken alışılmadık yöntemler kullanır. Avrupalı şairlere öykünmeye çalışmaz. Kibar beyefendiler ve hanımefendileri memnun etmek ve eğlendirmek gibi bir derdi yoktur. O kendi çağını ve içinden çıkıp geldiği muazzam ülkenin gerçeklerini anlatır; ülkesinin

buluşlarını, başarılarını, bugününü ve geleceğini dile getirir.” (Saturday Review 1, 15 March 1856 s.393)

Bazı eleştirmenler Whitman’a saldırıların temelinde Amerikalı olmasının yattığını ileri sürerler. Bunların izni ve onayı olmadan şiir yazılamaz sanılmaktadır. Avrupa’nın kuşatıcı etkisinden dolayı Amerikalıların hiçbir şey üretemeyecekleri anlayışı egemen olmuştur. Bunun sonucunda tam bir teslimiyet ve kayıtsızlık ortaya çıkmıştır. Bu konuda İngilizlere büyük öfke duyulur çünkü İngilizler Amerikalıların sanat ve edebiyat alanında ortaya bir şey koyamayacaklarını, onların misyonunun Vahşi Batı keşfetmekten ibaret olduğunu düşünürler. İncelik, estetik, felsefe ve sanat konularının İngilizlere bırakılması gerektiğini sanırlar. (Westminster Review 96 (July 1871) s.35-36). Whitman bir ulusal bir şairdir. Bu bile tek başına onu farklı bir yere oturtur. Bir bütün olarak ele alındığında onun şiirleri bu yeni ulusun hayatına, düşüncelerine, tutkularına ayna tutar. Bu Yeni Dünya insanının özelliklerini göz önünde bulundurur. O, örneğin “Robert Lowell’dan üstündür. Çünkü Lowell’n eserleri bu ülkenin gerçeklerini anlatmaz.”(36). Whitman kedinden öncekilere benzemez, çünkü o her şeyden önce bir demokrasi kahramanıdır, Amerikan şairidir. Whitman’la ve eseri Leaves of Grass’la tanıştıktan bir saat sonra “onda eski dünyadan malzemeler buluruz ancak eski tarzda biçimlenmemiş bir malzemedir. Bu yeni biçime eski dünyadan bir isim bulmak çok zordur.” (36-37).

Tarihte Amerika’yı ve Amerikan halkını bütün ihtişamıyla ilk kez anlatan bu toprakların şairi Whitman olmuştur. O her türlü övgüye ve sempatiye laiktir, çünkü Amerikan halkının bildiği dilde konuşur, onu iliklerinde hissederek. ‘Biz’ diye başlar

Hathaway “ulusal bir drama istiyoruz; burada bizim sesimiz, bizim duygularımız, bizim muhteşem düşüncelerimiz yer almalı, halkımızın eşsiz canlılığı, gayreti ve kaydettiği gelişmeler anlatılmalı. Biz ulusal bir edebiyat istiyoruz, yürekli ve yeni, yeryüzünü sarsacak, buffalolar sürüsü gibi, kırları inleyen” (37). Bu anlayış bütünüyle Whitman’ın şiirine uygulanabilir.

The Sunday Herald bu büyük şairi Yeni Dünyanın Olympus’una davet eder. Onun yeterince anlaşılması ve takdir edilmemesi zamanının çok ilerisinde olmasından dolayıdır. Gerçi bugün bile birçok insan onun büyüklüğünün farkında değildir ama bütün dünyanın bir gün onun bulunduğu noktaya geleceğinden emindir. “Amerika’nın her yanında; Kuzeyde, Güneyde, Doğuda ve Batıda Walt Whitman’ı şahsen tanımayan ama yürekten seven dostları, ellerinin sıcaklığını ellerinde hissedenler vardır. Leaves of Grass’da onun kişiliğinin yanı sıra bütün güzellikleriyle Amerika vardır. Bir hanım okuyucu kitabı konuşan canlı bir insana benzetir.” (A Woman’s Estimate of Walt Whitman. From late letters by an English Lady to W. M. Rossetti. The Radical, May, 1870). Yayımcılar bu başyapıtı basma konusunda isteksiz davranmışlardır. Fakat Whitman yılmadı ve bu sayede “yıllarca kendisinden esirgenen Amerikanın en büyük şairi olma özelliği gün yüzüne çıktı.” (The Sunday Herald (October 30, 1881), s. 3). Gözleri güzelliklere, inceliğe ve ihtişama kapalı “küçük eleştirmenlerin bu olağanüstü şaire, bu muhteşem Amerikalıya saldırımları, ona hakaret etmeleri ilginç değil mi?” (New York Ledger, 10 May 1856, s.4). Bir eleştirmen tıpkı Tanrısına yalvaran bir ortaçağ azizi gibi, her türlü komplimanın ve nezaketin, ve kuşkusuz eleştirinin sınırlarını aşarak şöyle seslenir “Walt Whitman efe mineleşmiş

dünyanın sana ihtiyacı vardı. Cesareti kırıldığı için kanatlarını yere indirenler senin güçlü düşüncelerine yeniden kanatlanmaya başladılar... Doğduğu yeri bir kap patates lapasına satmayan senin gibi Amerikalılara ihtiyacı vardı.” (4). Whitman ve Amerikan bayrağı; eğer şair olmakla Amerikalı olmak arasında bir bağ kurulabilirse, Whitman Amerikalı olduğu için büyük şairdir. London Weekly Dispatch böyle bir bağlantının kurulması gerektiğine inanır ve daha önce de belirtildiği gibi “onun Amerikan zekasını çok açık bir örneği” olduğunu savunur. (6). Eğer İngilizlerin Bacon’ları ve Shakespeare’leri varsa Amerikalıların da “bu ülkede çok uzun sürelerden beri ihmal edilmiş şeyleri benzersiz bir tarzda söyleyen ve başkalarıyla karşılaştırılmayacak kadar güzel Whitman’ı var” (Examiner, 181). Burnu büyük İngilizler Amerikan doğumlu böylesine büyük bir dahi görmekten dolayı şaşkınlık içindedirler. Çünkü onlar “Amerikaya ait şeyleri asırlık önyargıyla ele almaktadırlar ama bu kez Amerikalı birinin neler yaratabileceğini gördüler” ve “anlaşılmaz bir şekilde kayıtsız kaldılar” (London Critic, 171). Whitman Amerikalıdır ve onun Amerika’yı ve Amerikan halkını anlatış biçimi İngilizlerin hoşuna gitmeyebilir çünkü onun yazdıkları ne İngilizlerin alışageldikleri gibi “ne bir romans, kılı kırk yaran karakter tahlilleri, ne de süslü tasvirlerdir... somut, doğal ve yabanidir. (Canadian Journal, 542). O Amerikanın geçmişini ve şimdisini birleştirir. Bütün çeşitliliğiyle Amerikan halkını, toprağını, bitkilerini ve hayvanlarını anlatır. (Brooklyn Daily Eagle, 2).

Bütün bu sayılanlar Whitman şiirinin bir haritası niteliğindedir. Onun Eski Dünyaya ait konulara gösterdiği tepki, kendi ulusuna gösterdiği yakınlık onu bu eleştirmenlerin gözünde tartışılmaz bir şekilde büyük şair kılar. Amerikalılık onlar için

önemli bir ölçüttür. Zaman zaman karşılaşılan sanatsal yetersizliği onun büyüklüğünün göstergeleri olarak yorumlanır "O Amerikanın sesidir. Uzun süredir gelişi beklenen. Amerikan topraklarında yerli bir edebiyatın tohumlarını atan kişidir....Büyük Amerikan şiirinin öncüsüdür..." (Broadway Magazine, 196).

Canadian Journal'de Whitman'ın Amerikalılığını ısrarla vurgular ve onun şairliğini bu çerçevede içinde değerlendirir. Amerikanın asırlık ideallerini ortaya koyan şairdir "Eğer Amerikalılar gerçekten yiğit bir insan istiyorlarsa, İngilizlerin bütün sahteliklerine, iki yüzlülüklerine ve aşağılamalarına karşı çıkan birini arıyorlarsa Whitman'ı alkışlamalıdır" (Canadian Journal, 543). Çünkü o Amerikan gençliğinin bugünü ve geleceği için yazmaktadır. Kuzeye nasıl bakıyorsa, güneye de öyle bakar. Pasifik'e nasıl bakıyorsa Mississippi'ye, Wisconsin'e, Texas'a, Kanada'ya ve New York'a da öyle bakar. (Brooklyn Daily Times, 2). Whitman'ın Amerikalılığı ile şairliği arasındaki ilişki konusunda söylenenleri özetleyen cümle Leader and Saturday Analyst'dan gelir: "Aslında Leaves of Grass bir şiir harikası değildir. Ama onlar bu ülkenin yetiştirdiği bir insana aittirler..." (Leader and Saturday Analyst, 614). Burada bir kez daha göze çarpan şey bu eleştirmenlerin Whitman'ın şairliğinden söz ederken onun Amerikalı oluşunu da anımsatmalarıdır.

2.0.3 SANATI VE ŞİİRİ

Whitman'ın poetik üslubuna gösterilen tepkiler ayrı bir başlık altında incelenebilir. Şiirlerinde kullandığı serbest üslup, otoritelere karşı kayıtsızlığı, vezne ve kafiye özen göstermemesi, metrik öğelere itibar etmemesi hem övülmüş hem de yerilmiştir. Sunday Herald Leaves of Grass'da edebiyat ve sanat adına her şeyi bulur. Dolayısıyla böyle bir çalışmayı edebi ve sanatsal niteliği olan bir yapıt olarak kabul etmek gerekir. Şiirin eski anlayışların savundukları gibi bir takım ilkelere ve kurallara dayanması gerektiği görüşüne ısrarlı olmanın bir anlamı yoktur. Sunday Herald, 'a göre onun kullandığı serbest üslup bir kusur değildir çünkü eğer şiirde okuyucuyu memnun eden bazı fikirler varsa "bunu şiir olarak kabul etmek gerekir ve bu tarzda okunması daha kolaydır ve bu şiirin en asilidir. Önemli olan çiçektir vazo değil. Eğer kafiye gerçekten önemli olsaydı Milton dünyanın en büyük şairleri arasında sayılmazdı. Whitman'ın başyapıtında dizelerin uzunlukları farklıdır ama hepsi çok güzel ve hepsi özgündür. Düşünce ve gerçek, güç ve asalet, şiirin bütününe yansıyan ahenk vezne duyulan ihtiyacı fazlasıyla karşılamaktadır. Şiir bundan başka nedir ki?" (3).

Whitman'ın şiirinin nesre benzediği bilinmektedir. North American Review bunu bir başarı, bir zafer ve Whitman'ın dehasının doğal sonucu olarak kabul eder. Onun geleneksel modellere tepki göstermesi doğal olarak özgün bir anlayışı yaratmasına yol açmıştır. "Whitman bir ömür boyu gördüklerini, gözlemlediklerini ve hissettiklerini nesir tarzında dile getirmiştir. Geleneksel bir dil kullanmaktan nefret eder. Kullandığı dilin, açık, anlaşılır ve kastettiklerini en iyi biçimde aktaran bir özellikte olmasına dikkat etmiştir." (275). Şiir için sayılan bu özelliklerin gerçekten şiirin vazgeçilmez özellikleri

olup olmadıkları tartışılabilir ama salt Whitman'ın şiirlerini şiir kategorisine sokmak için şiiri bu nitelikler ışığında yeniden tanımlama çabaları çok da tutarlı görünmemektedir. Bununla birlikte Clapp onu kullandığı serbest üsluptan dolayı över. “Çünkü” der “en azından bu şiirler özgündür. Tutkular ve duygular şiirine güç ve görkem katmaktadır. Hoş ve hassas duyguları binlerce farklı biçimlerde dile getirir.” (Clapp, s.2).

Yenilik Whitman'ın şiir sanatının en önemli göstergesi, hatta anahtar kelimelerinden biridir. Eleştirmenler sık sık şiirde yeniliğe Whitman'ın öncülük ettiği iddiasındadırlar. Bu da yine sıklıkla onun özgünlüğünün bir kanıtı olarak değerlendirilir. Bu eleştirmenlere göre en azından Whitman'ın şiirini özgündür. Taklide ve kopyaya itibar etmez. Herhangi bir model ya da ekolün kontrolünde değildir. Eğer herhangi bir şair burada belirtilen ilkelere ve standartlar uyarsa tartışmasız bir şekilde büyük şairdir. (Westminster Review,(41)

The Sunday Herald aklı başında bir çok insanın Whitman'ı anlamakta zorlandığını çünkü onun kendinden öncekilerden farklı bir yöntem, strateji ve anlayış benimsediğini, dolayısıyla şairin neyin peşinde olduğunu fark edemediklerini ileri sürer. Bu insanlar tuvale o kadar basit bir şekilde yaklaşıyorlar ki “tuvalde boya ve fırça darbelerinden başka bir şey göremiyorlar ve hiçbir şey anlamıyorlar. Kısacası resmi göremiyorlar.” (The Sunday Herald s.3). Crayon'da yer alan bir yazıda Whitman büyüklüğü onaylanır ve şiir anlayışı yüceltilir. Yazının devamında şu görüşe yer verilir. “Onun sanatı entelektüel arka plandan yoksun olabilir, fakat bu onun şiir sanatına zarar vermez ve rotaya şaheserler koymasına engel değildir. Ses en düşük perdede çıkarken, şiirdeki musiki öylesine yumuşaktır ki, şiirlerindeki coşkuyu ve akıcılığı fark

edemeyebiliriz...." (Crayon, 31). Whitman'ın kabalığı, uzun konuşmaları ve mecazları bol kullanması hataları olarak görülebilir. Fakat ona hayran olmak için bir çok neden vardır:

Örneğin “çok güçlü, etkileyici ve doğal bir üslubu vardır. Oldukça akıcı ve bazen ahenklidir. Bu yönüyle Eflatun'un nesrini andırır. Düşüceler onu kuşatmış ve bunları ifade etmek için uygun sanatsal aracı bulamıyormuş gibi bir izlenim bırakır. Düşüncesini o anda en uygun biçimde dile getirir. (Broadway Magazine, 185).

The Academy dergisi de Leaves of Grass'ın, dolayısıyla Whitman'ın şiirlerinin “onun doğuştan sahip olduğu sanatsal gücünün en iyi göstergesi” olduğunu belirtir. Bütün olumsuz koşullara ve her türlü engellemelere karşın “özgünlüğünü ve eşsizliğini korumuştur. Bu gün herkes tarafından saygı görmektedir.” (442). Bu görüş bir başka eleştirmen tarafından da desteklenir. “ Whitman'ın nihayet kendini kanıtladığı, gür sesinin herkesi bastırdığı, aşk ve incelikte de herkesi geride bıraktığı vurgulanır”. (Literary Review Boston Commonwealth, 1). Bir şairde bulunması gereken ne varsa, onda vardır: şiir sanatı, mükemmel bir vizyon, olağanüstü hisler ve gerçek bir müzik. Ve hiç kuşkusuz taşıdığı derin felsefe.

Mitchell daha önce adı geçen bazı eleştirmenlerin aksine Whitman'ın kesinlikle ne yaptığının farkında olduğunu belirtir. Mitchell'e göre Whitman zaman kaybına izin vermemek için ölçüye, azonansa, kafiyeye kasten başvurmaz. Uygun melodiyi bulmak için durma gereği duymaz. Hiç kuşku yok ki “onun yazma yöntemi dehasına uygun düşen en uygun yöntemdir. Kullandığı dilin bir dehanın doğal dili olduğu açıkça

görülebilir.”(Mitchell, s.2) Whitman’ın egoizmine, doğaya ve hareket halindeki insana duyduğu sevgi, şiir kurallarının engelleyemediği bir kelimeler seli halinde akar.

Whitman’ın sanatına yönelik tepkilerde nasıl bir ölçü yoksa, yergilerde de bir ölçüden söz etmek oldukça güçtür. Leaves of Grass’ın başlığın kendisi de dahil tam bir başarısızlık olarak değerlendirilmesinden, Whitman’ın şiire benzer bir tek satır dahi yazamadığına kadar eleştiri sınırlarını zorlayan suçlamalara rastlamak olasıdır. Suçlama diyoruz çünkü bunlar gerçekten eleştiri olmaktan uzaktır. Kimilerine göre bu kitap olsa olsa bir aptala ait olabilir. Bir yığın çerçöp bir araya toplanmış ve bundan kitap oluşturulması düşünülmüş (Literary Gazette, 798). London Critic’e göre Leaves of Grass’daki sorun edebilik, sanatsallık değildir, Whitman’ın apaçık yetersizliği ve yeteneksizliğidir. Kullandığı dil ve üslup da ki yeteneksizliği, başka türlü bir dil ve üslup kullanamamasındandır. Çünkü Whitman “kendisini ifade etmekten acizdir, dolayısıyla bir tek kelime ile söylenebilecekler şeyler, Whitman için bir kabusla dönüşerek ancak birkaç sayfada söylenebilmişlerdir. Bu aptal kelime koleksiyoncusu, dünyanın aslında ne önceleri ne de şimdi, hiçbir anlamının olmadığını ileri sürer. Bu tür iddialar, zaman zaman tanık olduğumuz gibi iddia ve eleştiri olmaktan çıkar ve aşağılamaya dönüşür:

“Nasıl bir Hog’un matematikten haberi yoksa, Walt Whitman’ın da sanatla herhangi bir tanışıklığı yoktur. Şiirleri- kolaylık olsun diye bunlara şiir diyoruz- ritimden yoksundur ve Kızılderililerin savaş çığlıklarından başka bir şey değildir. Gerçekte Walt Whitman’ın dost canlısı birkaç vahşinin rasgele haykırışlarını incelemek için çok fazla olanağı vardı. Bir başka deyişle bu Walt Whitman denen adam bize,

elindeki odunları yere bırakıp, şiir yazmaya koyulan bir yamyamı anımsatmaktadır. Sanki yazan Whitman değil de bu yamyam.” (London Critic.171).

Bu eleştirileri sonuna kadar destekleyen başka eleştirmenler de vardır. Aslında bunlara eleştiri yerine hakaret demek daha uygundur. New York Sun’a göre Whitman ölçüden, kafiye den habersizdir. Kullandığı kafiye lerse son derece kaba ve bayağıdır. (New York Sun, 2) London Sun’da yer alan bir yazıda Whitman’ın şiiri çöp yığ ına benzetilir: “lir çalan periler korkudan kaçıp uzaklaşmışlardır.”. Onun yazdığı şeyler “yavan ve tuhaf laf kalabalığıdır. Filolojinin yasalarını ve sentaksını hiçe sayar” (314). Kullandığı serbest üslup yukarıda da belirtildiği gibi bazı eleştirmenler tarafından övüldüğü halde bazıları için saldırı hedefi olmuştur. Literary World “Eğer Whitman’ın yazdıkları mükemmel şiir değilse, bizim için hayal kırıklığı olur, tabi Whitman standartlarına göre!” diyerek açıkça Whitman ve Whitman’ın şiirleri ile açıkça alay eder (372). Saturday Review’daki yazıda Whitman’ın sadece şiir sanatını değil, İngilizce’yi de bilmediği ileri sürülür:

Kullandığı dilin özelliklerinden biri Fransızca kelimeler kullanmasıdır. Ancak bunların çoğunu ya yanlış yazar ya da çarpıtarak kullanır.Şiirlerinden birinde her bir stanza Allons kelimesiyle başlar. Bir diğeri accouche; accouchez sözcükleri bir dizenin tamamını oluşturur. Bir başka yerde respondez kelimesini kullanır. “ Şiirde Fransızca kullanması nasıl bir yenilikse, Amerikan argosunu kullanması da öyle bir yeniliktir; özellikle de gazetecilik argosu. Kullandığı argo bazen bütün bir sayfayı doldurur. Şiirde halkın konuştuğu sıradan şeylerin şiirde yer almasından daha büyük saçmalık olmaz.” (Saturday Review. 21).

Bütün bunlardan sonra gerçekte yorum yapmaya bile gerek yoktur. Whitman'ın büyük bir şair mi, yoksa şiirden ve sanattan habersiz bir şarlatan mı olduğu okuyucunun yargısına bırakılmalıdır.

2.0.4. BİLGE WHITMAN ?

Whitman'ı az çok tanıyan hemen her okuyucu bilir ki, onu herhangi bir inanç, sistem ya da ideoloji ile kategorize etmek mümkün değildir. İnançlı bir Hristiyandır ama püritenlerin doğa ve Tanrı anlayışını reddeder. Panteistik eğilimleri vardır ve hümanisttir. Ne romantiktir ne de klasik, ne materyalisttir ne de spiritualisttir. Doğru ya da yanlış, onaylansın ya da reddedilsin, neye inanırsa inansın, düşüncelerini söylemekten geri kalmaz, hem yergilere hem de övgülere kayıtsız kalır. Diğer konularda olduğu gibi Whitman'ın bilgeliği konusunda da birbirinden tamamen farklı görüşler vardır. Yine ya tam bir reddetme veya toptan bir kabul ile karşı karşıyayız.. Bazı eleştirmenler Whitman'ı felsefesinden dolayı tereddütsüz yüceltip, bunu dehasının ve eşsizliğinin bir göstergesi kabul ederken, bazı eleştirmenler onun hiçbir felsefesinin olmadığını ve olamayacağını ileri sürerler.

Literary Review'a göre Whitman'ın yıllarca yapmaya çalıştığı şey yeni bir insan, demokratik bir insan yaratmaya çalışmak olmuştur. Bu insan aynı zamanda geleceğin Amerikasının tipik örneğidir:

O belirli bir ekolün savunucusu değildir. Yasaların öngördüğü ahlak anlayışını reddeder. Eski anlayışların yerine evrensel kadın erkek eşitliğini savunur. Katıksız bir demokrat ve hümanisttir. O bu ülkenin taşra yaşamını ve kentlerini anlatır. “Dağları, ovaları, vadileri, insanları, dinleri ile Amerikanın gerçek bir resmini çizer. Güneşini

anlatır, kucaktaki bebekleri, isimsiz kahramanları, genelevlerini, çöllerini, kalabalık sokaklarını anlatır.” (Broadway Magazine 190, 191, 194).

Whitman için bu dünyaya ait her şey birer mucizedir. Her biri en az diğeri kadar kutsal ve saygındır. Dünyada iyi ve kötü diye bir şey yoktur; varsa bile bunlar ikiz kardeşirler. Yüce ve sıradan gibi bir ayırım yapmak anlamsızdır. Örneğin At the City Dead House adlı şiirinde, bir fahişenin cesedi başında durup, büyük ve derin bir acı duyar. Dowden Whitman’ın büyük bir filozof olduğundan hiç kuşku duymaz. O Zengin yoksul, güçlü zayıf herkesin dostu olan bir dosttur. Hiç kimseye tepeden bakmaz. Kimseyi de tepelerde görmez.. Kadın da erkek de onun için aynıdır. “Bütün ırklar ve renkler, toplumdaki bütün gruplar, her türlü kültür, insan yaşamının bütün aşamaları saygıdeğerdir...” (Westminster Review 45). O, geleneksel anlayışların etkisiyle tanrılara ve tanrıçalara boyun eğmez. "Ne Avrupa’ya, ne onun monarklarına, ne dini temelli geleneklerine uyar. Onun hanımefendi ve beyefendi anlayışı kasta ve statüye dayanmaz.” (Saturday Review, 393-4). Onun ısrarla vurguladığı şey eşitlik, bireyciliktir, kendine güven ve saygıdır. Kardeşlik, dostluk ve sevgi Whitman’ın yaşam felsefesinin temel taşlarıdır. (Westminster Review, 58). Walt Whitman’ın en belirgin özelliklerinden biri "onun ideallerini uzak ülkelerde ve yerlerde değil kendi ülkesinde ve bu günde aramasıdır... O., gerçek olanı sahtesinden ayırma vizyonuna sahip birisidir.” (The Sunday Herald, s.3). Clapp’e göre bir insan Whitman’ın şiirlerinde kendisine yetecek her şeyi bulabilir. O, her insanın yüreğindeki duyguları gerçekleştirmeye, yeniden üretmeye ve yansıtmaya çalışır. Her türden insanın deneyimlerini aktarmaya, yaratılış senfonisini ortaya koymaya ve insanda ruh ve bedenin eşsiz ahengini

yakalamaya ve yansıtmaya çalışır. Bugününü ve geleceğini anlatır. İnsanın ve evrenin kesintisiz gelişimini ve evrimini gösterir. Kalıcı olanın kişisel kalite ve kapasite olduğunu ileri sürer. (Clapp, s.2).

Whitman kendisini varlıklar dünyasının canlı yada cansız her türlü biçimiyle özdeşleştirdiği için The Leader eleştirel değerlendirmelerinde Clapp ile örtüşmektedir. The Leader'a göre “ Whitman insan oğlu ile ilintili bütün kavram ve olgularla aynı düzlemindedir....O ruhunu okşayacak rahatlık ve uzlaşma unsuru herhangi bir olgu ile hemencecik kendisini özdeşleştirmeyecek yahut tam tersi unsurlara karşı hemencecik pes etmeyecektir. New York, Broadway onun imgeleminde önemli bir yere şahittir yine aynı şekilde ıssız köşe bucak yada bayırlar onun için sevgi kaynağıdır .” (548) Whitman sıradan insana dönük güçlü bir inancı taşıdığı için bu inanç bütün fikirlerinde simgeselleşmiştir. O “gerçek dehanın devlet adamları, kanun adamları yahut yazarlarda bulunamayacağını ancak sıradan insanlar, onların yaşam biçimleri, konuşma tarzları, arkadaşlık yada ilişkilerinde bulunabileceğine” inanmaktadır. (Brooklyn Daily, 2) Bu dergi aynı şekilde “Whitman'ın üstün güzellik fikrinin insan oğlundan esinlendiğini... şimdiye kadar hiçbir şairin insan oğlunun eylemlerinden arta kalan oldukça girift birtakım örgülerini, bitip tükenmeyen dünyasal uğraşların kargaşasını bu denli doğruluk içinde yansıtmadığını” vurgulamıştır. (New York Sun, 2) O insan oğlunu bütünsel tabiatı ile örtüşmüş biçimini olduğu gibi kabul eder ve “bütün insanları kendi kardeşi gibi” görür. (Christian Spiritualist, 32).

Leaves of Grass'ın tümüne bakıldığında dinî mugayirdir ve Crayon'a göre “O, tanrı tabiatının basit bir tasdikinden ortaya çıkar. Kastedilen olmasa bile neticede

böyledir.” (it springs from a low recognition of the nature of Deity.) O hiçbir şeye tapmaz veya her şeye tapar, bazen hiçbir şeye saygı duymaz hatta hiçbir şeyi tasdik etmez . “Onun aşkı sadece ihtirastır ve onun Allah hakkında ki düşüncesi korkulardan birisidir. Mutluluğunda o kötümser mutsuzluğunda ise delidir.” Şahsiyet, kimlik, ölümsüzlük, Allah sevgisi , şükran, gelişme , şuur çok önemlidir. (New York Critic, s.114) O Ondokuzuncu yüzyılın soyut değerlerini ve modern insanı insanlığın yeni dinine veya demokratik felsefeye yükseltmek arayışlarında şiire malzeme olan modern insanı tanımada tatmin olmamıştır. Mitchell, “evrensel kardeşliğin soyut fikri... inanan inanmayan insanların eşitliği..., stirpiculture doktrinleri üzerindeki değişmez bir ısrarı, halkın haşmetine katı mahkumiyet “ gibi bazı yerlerde Whitman’ın fikirlerinin pek fazla belli olmadığını belirtse de Whitman’ın kendisini, yeni fikirlerin peygamberi olarak kabul ettiğini söyler.(Mitchell, 2)

Griswold onun sözde felsefesini bir çeşit anırma, kibirlenme, atıp üfleme, küstahlık ve haddini bilmezlik olarak tanımlar. Griswold Whitman’ın felsefeci olduğunu düşünenlerin sadece kendi anırmalarının ekosuna kulak verenler olduğunu söyler. Whitman’ın düşünceleri akli başında olan insanların pek çoğuna iğrenç görünür. “kitapla olan bahsimizde bahsedilen küçücük bir şey bile aktarmanın imkansızlığını gördük”(24)

2.0.5. GELENEĞİN REDDEDİLMESİ VE BUNUN WHITMAN'IN ŞİİR YETENEĞİ İLE İLİŞKİSİ

Hemen hemen bütün eleştirmenler onun kendisinden önce yaşayan kuşaktaki yazarlardan özellikle oluşturulmuş edebi anlayışları ve kanunları reddetmede farklı olduğunda hemfikirdiler. Saturday Review bunu yazarın eşsiz bir özelliği ve cesur bir girişimi olarak değerlendirir ve hakkında “dahili ve harici bütün kanun, yol ve yöntemleri meydan okumalarında yıkar. Ara sıra ortaya çıkan garipliklerin her çeşidi, müsrifliği ve egoizmi ile dolu olan Leaves of Grass’ı uzun, kıraç, solgun, en iyi cumhuriyetçi ve Amerikan bakış açılı eseridir.”(Canadian Journal, 541) Bu aynı zamanda “ ... Avrupa kültürünün küçük bir cennetini, nezaketi ve aristokratik nezaketi” ‘in reddini ifade eder. (Westminster Review 34) İşte bu noktada şiirin parçasının ne olduğu sorusu ortaya çıkar. Daha önce söylenildiği gibi bazı eleştirmenler Whitman’ın şiirini daha adil değerlendirmek için bazı yeni kural ve tarifleri kullanmaya meylederler. Sanatçı bir tercih sergilemeye yetkili midir? Eğer cevap evet ise öyleyse Whitman tercihlerinde aklanabilir ve üzerinde düşündüğü konular ne hor görülebilir nede anlamazlıktan gelinebilir. Eğer belli kuralları kullanmadığı için şiirine eleştiri yöneltilirse hemen akla ikinci bir soru gelir: Hangi çapta ve kesin olarak hangisini? Westminster Review Whitman’ın eski modellere kayıtsız kalmasını yeni ve demokratik çağın gereksinimlerinin neticesi olması diye açıklar ve bu sebepten dolayı bu özellikler aristokrasinin sanatının özelliklerine tamamen zıttır. Hiç kimse şiirin kuralını zorla kabul ettiremez “halkın yaptırım gücü hariç, dünyada insanın kendi ruhunun otoritesinin

üzerinde hiçbir güç yoktur ve halkın iradesi de zaten bireysellik lehinedir. O ister güzel duygular isterse tam tersi olsun hislerinin gerçek olmasına müsaadelidir.” (40) Edward Everett Hale Whitman’ı överken onun “her türlü adetlere bağlılığın üzerinde” olmasını vurgular. (North American Review, 278)

Onun şiirsel kural ve geleneklere kafa tutması her zaman alkışlanmaz. Bu zaman zaman Whitman’ın zihni bozukluğuna atfedilebilir ve Leaves of Grass “hislerin yetersizliği ve düzensiz gelişen zihni hareketin bir üretimi gibi” kabul edilir. (Crayon, 31) Brooklyn Daily Eagle da bu görüşü paylaşır ve Whitman’ın geçmişten beri şiirin değerlendirilmesinde kullanılan kurallara uymadığını tekrar ederek, “Leaves of Grass ‘ın cumhuriyetçi egoizmin eve yerli şiir geleneğine olan en ısrarlı talebi tatmin etmesi gereken Birleşik Devletlerin boş topraklarına İngilizlerin izinsiz girişlerine bir karşı çıkıştır” (24) diye ilavede bulunur.

“İnsanlık... içinde kozmos kelimesinin olduğu şiir aslında bütün bilmeceyi açıklığa kavuşturur- hatta bu kelime tek başına bu gerçeği açıklar-Şiir sözde şairin kendisi hakkındadır fakat gerçekte herkesi içerir” (Leader and Saturday Analyst,614). Whitman’ın "ben" ve "ego" duygusu en iyi Leaves of Grass da kendi kendini yüceltmenin aslında Amerikalı birinin bütün insanlığı temsil ederek yüceltmesidir diyen Edward Dawden tarafından açıklanmıştır.

Bu özelliği Whitman’ın bütün herkesle paylaştığı bir şeydir ki bu yüzden kendisini alkışlanmaya değer yüce birisi olarak görür.onu diğerlerinden ayıran özelliği ile değerlendirilmek istemez, insanlık ve özellikle amerikan insanlığı şiirin asıl

konusudur. Whitman belirgin bir kişisellik göstermesine ve yazdığı her şeyin bir göstergesi olmasına rağmen her zaman hatırlanmalıdır ki kendisinden bahsettiği her seferde ima edilen kişisel olduğu kadar kişisel değildir. Genel olan her şeyde en değerli olan bir yan bulur.(54)

Whitman'ın vücudunu tasvir etmesi ve "ben" i çok fazla kullanması da bir saldırı hedefi olmuştur. Kendisini anlatan bir incelemede Whitman alaycı bir tonda "zarafet sahibi, şefkatli, külhanbeyi, düşünceli ve hissiyatlı, ahlaklı, hassas ve o her ne ise kendi yiğitliğini edebiyata sokmak isteyen bir zorba olarak tasvir edilir.(Examiner,181)

Whitman kendisini "O Hoyratlardan biri, bir kozmos" olarak betimler ve aslında bir kozmos olması gerçeğinden çok etkilenmişe benzer ve sıkça tekrar eder. Brooklyn Daily Times "Walt Whitman'ın egoistliği üzerine iki ayrı düşünce olmaz " sonucuna varır.(2) Her iki tarafı da cezbeden türden bir ben merkeziliğe dönüşüyormuş gibi görülüyor.buda Whitman'ın bireysel ruhunun her şeyde sonsuza değin mevcut olduğuna işaret ederek böylesine bir ruhun her insanda bulunur türden ve bilgece yansıtılabileceğini göstermektedir.(Leader, 549)

2.0.6. WHITMAN MASUM MU, AHLAKSIZ MI?

Whitman çoğu zaman ahlaksızlık, cinsel cesaretlilik ve edepsizlikle suçlanır. Ve tabi ki onun okuyucuya sunduğu cins konularla ilgili olarak cesaretli anlatımlarından dolayı savunan ve kutlayanları bulunmaktadır. Olumlu yada olumsuz bunların hepsi Whitman'ın sanatçı kabiliyeti ve cinselliğe olan kişisel tutumu arasında bir ilişki kurarlar. Broadway Magazzine eleştirilerinde biraz objektif görülür. Bu dergi Whitman'ın bedensel fonksiyonları hiçbir tereddüde meydan vermeksizin ve bu fonksiyonların mükemmel bir biçimde ele alınarak betimleniş biçimi ile samimiyet ve masumiyet yönünü vurgulamaktadır."O fiziksel varoluşundan duyumsadığı haz ile maddesel evrim ile iletişimde bulunduğu sayısız duygu ve düşüncelerden aldığı mutluluğu betimler.... ve bu tür betimlemelerin hiç birinden çekinmez..."Whitman geçmişte birçok büyük yazarın aynı şekilde onursuz olmaktan dolayı her türlü suçlamalara maruz bırakıldığı gerekçesi ile kendisini bu şekilde haklı çıkarır. Bu tür eleştirel değerlendirmeler Whitman'ı beğenmenin önemli bir koşulunun, kişinin keskin bir zekaya sahip olmaktan geçtiğini ileri sürer.Edebiyat tarihi tıpkı Whitman gibi Lucretius, virgil, Dante, Goethe, Byron'ı önemli şairler olarak, Tacitus, Rabelais, Montaigne, Cervantes, Swedenborg'u de önemli düşünürler olarak ahlaksızlık ve erdemsizlik bağlamında bir takım değerlendirmelere maruz bırakıldıklarını kaydetmektedir."(191,192,193,194) Dowden Whitman'ın eserlerinde cinsellik bağlamında hiçbir kabalık unsura yer verilmediğini gözleyerek, tam tersine okuyucuya Whitman'ın kadın ve erkeğin duyguları ile alakalı cinsel arzusunun bir sorunsal olarak

yaklaşımlarına odaklanması konusunda çağrıda bulunur. Gerek kadın gerekse erkeğin harikuladeliği ifade eden sağlıklı bedenleri bütün açıklık ve inceliği ile hayretle kutsanacak kadar değerlidir. Dowden erkek olsun kadın olsun her iki cinsin birbirine dönük cinsi arzuları beslemelerinde utanılacak bir şeyin olmadığını ifade etmektedir. Whitman'a göre bir erkeğin kıymeti onun beden ve ruhunun kıymeti ile ölçülür. Beden ve ruh doğa tarafından bahşedilen birer hususiyet olup çevresel ve sanatsal birer ürün olarak kabul edilmelidir. İstek ve arzuların sağlıklı bir platforma taşınması, cinsel iştahın kutsallık ölçüsünde ortaya çıkması Whitman ve kendisini haklı çıkartan eleştirmenler için sonuna değin doyuma ulaştırılması gereken hususlardır. "Şayet Whitman'ın Lirik pasajlarının bir kısmında tutku ve arzulara, bütünsel bir teslimiyete rastlıyorsak bunun sebebi onunda belirttiği gibi insanoğlunun yaşamında kendisini büsbütün doyuma ulaştırmak için gerek mutlak otorite gerekse kendi vicdanı tarafından şu yada bu şekilde kabul görülecek türden arzu ve istekler için "öze ait anlar" her an mevcuttur.(Dowden, 53-55)

Literary Review Boston dergisi de benzer biçimde Whitman'ı bedensel arzu ve istekler konusunda eleştiri dünyasının ağır toplarına karşı savunarak onun yazdığı şiirlerin her an yanlış anlaşılmaya müsait olduğunu ısrarla vurgular. Bu dergiye göre "şair güçlü, sağlıklı ve alışılmışın dışındaki insanın bedeninin her parçasını kutsiyet ve eşitlik ölçüsünce ele almaya yeltenerek böylelikle kendisini haklı çıkarmaktadır. Çünkü o kaba kuvvet ve erkeklik gücü itibarı ile hemcinslerine gölge düşürdüğü için şefkat ve sevgide de onları aynı şekilde onları gölgede bırakmıştır." (2) Onun ahlaksal ve maddesel kriterlere yönelik vurdumduymazlığı ahlaksal masumiyet ve samimiyetin bir

ölçüsü olarak ele alınmıştır. tüm bu hususiyetler onun gün ışığında üzerindeki giysileri atmaya kadar götürmüştür." (New York Sun, 2)

Peki Whitman'ı gerçekten kurbanlarını iğfal ederek zehirleyen bir ahlak fukarası olarak değerlendirmek doğru mu dur? Fern'e göre bu Whitman için "doğruyu bir değerlendirme olmamaktadır", çünkü Fern kedisinin ahlaksal anlayışının "belki de kirletilmiş olabileceğini, ancak Leaves of Grass'dan zehir unsuru hiçbir şey, algılamadığını hatta bu eserin kendisi için bir şifa kaynağı olduğunu itiraf eder"(614). Fern Whitman'ı erdemsizlik ve ahlaksızlık bağlamında değerlendirenlerin onun şiirinin altında yatan doğruları görmeye yanaşmadıklarını belirtmektedir. Ona göre "tamamen ticari maksatlar güden ve hiçbir kıymete haiz olmayan bu tür değerlendirmeler kınanmalı ve hak ettikleri karşılık verilmelidir. Bu tür okuyucu kesimi felsefi ilkeler doğrultusunda desteklenen pasajlarla ilgili sayısız örnekler verildiği için hayal kırıklığına uğrayacaklardır. Çünkü bu örneklerde müstehcenliğe değil daha çok bilimsel örneklerle yer verilmektedir.

Whitman birtakım kabahatlerinin yanı sıra bir kıymete de haiz şairdir. O bedensel arzularla içli dışlı olurken içtenliği ön plana çıkarır ve onun cinselliği belli bir amaca dönüktür. yukarıdaki eleştirel değerlendirmelerden de anlaşıldığı gibi okuyucu ve eleştirmenlerin Whitman'ı ele alırken onun kadın ve erkekte mevcut haz olgusunu gün yüzüne çıkarmak istediğini göz önünde bulundurmaları istenilmektedir. Fern'e göre "Whitman, beden ve ruhun gerek hemcinsleri ile gerekse bütün evrenle bir ahenk dahilinde hayvansal zevk bağlamındaki bir hazzı dışa vurmanın insan oğlunun doğal bir dürtüsü olduğunu vurgulamaktadır. Bu denli müstehcen unsurlara da yer vermeden de

Leaves of Grass aynı başarıyı yakalayabilirdi." (Examiner, 182) İster ahlaksızlık ister müstehcenlik isterse erdemsizlik bağlamında ele alınsın onun şiiri "tıpkı yaşamı gibi suçlamaya maruz bırakılamaz" (New York Critic, 114) New York Sun Whitman'ın dürüstlük ve samimiyetine yönelik yukarıdaki görüşleri destekleyici övgülerde bulunur. " O itiraza meydan verecek yahut edebe aykırı sayılabilecek her türlü dize veya ibareyi şiirine serpiştirmiştir. ...Meşru istek ve arzula yahut erdemlere karşı herhangi bir yanlışlık yapmış olduğunu kabul etmemiştir. hala hazırda içinde bulunduğu topluluğa sürüklenmiş olmakla kendisini hiçbir zaman ezdirmemiştir.(2)

Whitman'ın şiirlerine en acımasız eleştiri onun şiirlerini "pislik", "sağduyudan yoksun tiksindirici müstehcenlik" diye tanımlayan Griswold'dan gelir. (24) Griswold'a göre Whitman hayatın tüm kibarlık ve inceliklerini göz ardı etmektedir ve bundan dolayı kendini en kötü hayallere ve utanç verici betimlemelere yönelmede kendini haklı çıkartmaktadır. İşte bu yüzden Griswold "bu zavalı yaratıklar için erdem ve şeref sadece isimden ibaret bir şeydir der. Kendini beğenmiş eda ile böbürlenerek gün ortasında ortalıkta utanmadan caka satanlar ve kendilerini bir örtü gibi kaplayan kangrenleşmiş yaralarını dünyaya ifşa ederler " diye belirtir. (24) Hepsi bu değil Griswold'a göre böylesi şehvet düşkün, kaba ve sıradan adamları tartışmaya bile değmez. "Böylesi adamlarla tartışalım mı? " "onları evlerimize kabul edelim ki pis bir koku bırakıp temiz ve sağlıklı havayı mı kirletsinler? Yoksa onlar nispeten yoksulluk, cahillik ve ihtirasın masum köleleri ile birlikte aynı kategoride mi değerlendirilsin?" (24-25) Kendi vücuduna ve vücut fonksiyonlarına tapmayı ahlaki ve normal gören bir insan Whitman'ı okuduğu için mazur görülmelidir. "Kendi vücutlarına tapan ve bay

Whitman'ın vücudu hakkında birçok ayrıntıyı öğrenmek isteyen insanların" onu okuması tavsiye olunur (Literary Gazette, 799)

Yukarıdaki iddiaların tam aksine bazı eleştirmenler dünyadaki en erdemli bir ulusun "böylesine erdemsizlik saçan.... ve bu özelliğinden dolayı ciddi anlamda bir kınamayı hak eden" böyle bir şairi dahi bağrında taşıyabileceğini iddia eder. (London Critic, 171) Critic dergisi onun pis kokusunun tıpkı bir kokarcanın avcılara karşı korunması gibi onu eleştirmenlere karşı koruduğunu iddia eder. O yaklaşılamayacak kadar iğrenç, pislik ve hatta çirkin bir şahsiyet olduğu için emniyettedir. "şimdiye kadar halkın gözünde bu sayfalarda göze çarpan bu denli yüz kızartıcı müstehcenlik asla yayımlanmamıştır, ve saygın bir yayımcı nasıl olur da bu sayfaları yayımlayabilir doğrusu bunu anlamak pek mümkün değildir." (171) The New York Times Whitman'ın kitaplarını aileye uygun olmadığı sadece edebi yat alanında araştırmalar yapanlar için uygun olduğu gerekçesi ile toplumun geneline tavsiye edilir bulmaz. "Whitman'ın geleneksellik dışı olması, giyinmeyi geleneksel bulup öylece sokağa çıkan bir adamın geleneksellik dışı olmasından başka bir şey değildir." (72)

SONUÇ

Whitman'ın bazı düz yazı parçaları onun şiirlerinden daha çok şiire benzerler. Bunu aşağıdaki iki örnekten anlamamız mümkündür.

Ben bu ve bunun gibi şeylerin sevenlerin ve dostlarımla
merakla yanıtlandıklarını bilirim.

Sevdiğim yanımda oturunca ve benimle elele tutuşunca
Kelimelere dökülemeyecek ve aklın eremeyeceği bir
duygu bizi çepeçevre kuşatınca

İşte o zaman ifade edilemez bir ermişlikle dolup taşarım

Sükunet içinde istemem artık başka bir şey

Cevap veremem artık içinde bulunduğum bu görünüşe

Yahut mezarın dışındaki benlikle ilgili herhangi bir şeye

Doyuma ulaşmış bir biçimde ve umursamazca yürür yahut
otururum

Çünkü elele tutuştuğum sevgiliyi beni doyuma
ulaştırmıştır büsbütün.

(Of The Terrible Doubt of Appearances – Leaves of Grass)

Kır saçlı Morven kralı hep derdi Kahramanlarının bir
kısmının alçak olduğunu

Ölümün sesini enstrümanlardan duyarım

Ey Ossian titrek tuşa dokunsana

Coştur ruhları uçurarak kaderi coştur Ossian

Morven'in ahşap vadilerde dolaşırken duyumsadığı
neşeyle

Kralın yanı başında enstrümana dokundum

Ses kederli ve boğuk bir ses Çıkar kafanı bulutlardan ey

babamın hayaletleri

Kıpkırmızı dehşet yol üzere eğilin ey hayaletler

(*An Ossimic Night, Specimen Days Leaves of Grass*)

Whitman'ın düz yazı niteliğindeki , içinden geldiği gibi yazdığı, akıcı olmayan şiirinin hem taraftarları hem de muhalifleri vardır. Bu şiirler bazıları tarafından yüceltilirken bazıları tarafından aşağılanmıştır. Whitman'ın Leaves of Grass'ının önsözünde “sanatın sanatı... sadeliktir... erkek, kadın ve konu edilen her şey olduğu gibi ele alınmalıdır”(Doren 3)diyerek şiire bakışını ifade eder. Aslında Whitman'ın yazdıkları genelde sanat ve özelde şiir hakkında söylediklerine uygunluk gösterir. Whitman “Gerçek şairin küçük ve saçma şeylerle uğraşmadığına” inanır. “ O bir kahindir... o kendine has özellikleri olan bir şahıstır... o kendi içinde tutarlıdır... kurallara aldırmandan yoluna devam eder... yer yüzünü, güneşi ve hayvanları sever, zenginleri küçümser...Tanrıyı karıştırmadan tartışın ve insanlara karşı sabır ve müsamaha gösterin...”(10-12). Şiirleri bu esaslar üzerine kurulu gibi görünür. Onun için demokrat, insanları, Amerika'yı ve insanlığı seven biri olduğunu söylememiz mümkündür. Whitman ne bir doktrini nede bir sistematik felsefeyi telkin etmemiştir ve emredilen herhangi bir inancı, dini yada ideolojiyi onaylamaz. Whitman'ı inceleyenler onun her şeyin ötesinde bir şair olduğunu şiirin harfi harfine ele alınamayacağını ve alınmaması

gerektiğini unutmamalıdır. Onun şiirinde çelişkiler ve uyumsuzluklar bulmaya çalışmak ve onu bu bulgular doğrultusunda yargılamak anlamsız bir çaba olur, çünkü Whitman şiirinde böylesi çelişkiler ve uyumsuzlukların bulunmasının çok olası olduğunu kabul eder:

Ben kendimi inkar edebilir miyim?

Çok iyi öyleyse ... ben kendimi inkar ediyorum.

Ben çok büyüğüm... ben halk yığınlarıyım.

(*Songs of Myself*, Leaves of Grass)

Whitman'ı anlamak için puritan doktrin üzerine kurulu olan eski değerlerin giderek çöktüğü, tökezlediği, yok olduğu ve büyük sosyal değişikliklerin yeni yeni ortaya çıkmakta olduğu dönemin bilinmesi gerekir. Onun dine ve tanrıya, ölüme ve ölümden sonraya bakışı da göz önüne alınmalıdır. Muhtemelen onu dinsiz ve Hristiyan doktrinine karşı imansız olmakla suçlayanların kafalarında kilise ve rahipler zümresi tarafından telkin edilen puritan ahlakı yatmaktadır. Çok önceler Emerson ve Thoreau'nun sonradan gelecek olan yazar ve şairleri geleneksel değerlere karşı çıkmaya sevk ettiklerini biliyoruz.

Whitman'ın tanrısı azizler ve rahiplerinkinden ziyade "Judaea'nın yaşlı tepelerinde yanında güzel, zarif tanrısıyla" yürürken ki Calvin'in tanrısıdır. (70) Bir kişinin tanrısı "kendi benliğinden daha büyük değildir". " tanrı hakkında meraklı olmayın "der; çünkü "her şey için meraklı olan ben tanrı için meraklı değilim, hiçbir söz dizisi benim tanrı ve ölüm konusunda ne kadar barışık olduğumu dile getiremez, tanrıyı

her nesnede duyar ve görürüm, ama hala tanrıyı zerre kadar anlamış değilim” (93). Her nesnede tanrının yansımasını gören ve tanrı ile barış içinde olduğunu beyan eden bir kimse aynı zamanda hem dindar hem de panteist olarak görülebilir.

Whitman’a karşı olan olumsuz eleştiriler çoğunlukla onun şiirinde serbest vezin ve konuşma benzeri formu uygulaması üzerinde yoğunlaşır. Onun şiir sanatı ve şiir geleneği konusunda bilgisi ve saygısı olmadığı iddiası makul ve uygun değildir. Bu kanaat onun kendi sözleri ile kolayca yalanlanabilir. “ben eski ve yeni ahitleri tamamı ile gözden geçirdim, ve Shakespeare ‘i, Ossion’u, Hömer’in en iyi çevrilmiş versiyonu ; Aeschylus’u, Sophocles’i, eski Alman Nibelungen’i , antik Hindu şiirlerini ve aralarında Dante’nin eserlerinin de bulunduğu bir veya iki şaheseri...ve Illiad’ı yuttum.” (Doren,305). Şiir sanatındaki kesin kural ve kaideleri devam ettirme ve kullanmaya alışık ve böyle eğitilmiş insanlar doğal olarak Whitman’ın kendine güvenir ve cesaretli yeniliğine, yani, onun ölçü birimleri gibi oluşturulan şiirsel prensipleri ihlal etmesine karşı tepkilidirler. Fakat Whitman misyonuna olan inancında sendelemedi, ve metotları konusunda sözünden dönmeden bu tür reaksiyonlara kayıtsız kalarak yolunda durmadan ilerledi. Onun kurallara aldırmandan yoluna devam etmesini Mitchell’in Whitman hakkında “O melodiyi düşünmek için durmaz. hiç şüphesiz onun metodu en az tartışılan metottur... dahası ona en uygun metottur , o bunu onun doğasının dili gibi görür” diye söylediği sözlerinden kolayca anlayabiliriz. Onun yaşayan doğa ve insanlara olan sempatisi yazım kurallarına takılmadan kelimelerle anlatılır (Mitchell, 2) .

Gerçek şu ki onun yazımında benimsediği kural tanımaz tutumu onu şiirlerinde tek düzeliğe ve laf kargaşasına sevk eder. Whitman 'ın Song of Myself adlı şiirinden bir alıntı bu durumu en güzel bir şekilde örneklemektedir:

Bir ben var benden içeri... onun ne olduğunu
bilemiyorum... ama onun içimde olduğunu biliyorum.
Kıvrandır ve terler vücudum sakinleşip soğur.
Uyurum... derin bir uykuya dalarım.
Onu bilmiyorum... o tarifsiz bir şey...
söylenilmemiş bir söz.
sözlüklerde olmayan, söylenmemiş bir söz ve
sembolleştirilmemiş bir kavramdır.

(Leaves of Grass)

Aynı ton ve tema Whitman'ın birçok şiirinde küçük değişikliklerle öyle sık görülür ki başlıklarını atarak şiirlerini sanki bir şiir gibi peş peşe okumak okuyucuyu hayal kırıklığına uğratmaz çünkü onlar aynı şiirin bir bölümleri biri gibi görünürler. Bu hususta değişik şiirlerden yapacağımız küçük alıntılarla bu hususu daha iyi anlamamız mümkündür;

Kaldırımlarda ayak tepinen... at arabası gıcırıltıları... ayak
sesleri ve gezinenlerin sohbetleri;
Ağır fayton... sorgucu parmağı ile sürücü, parke taşları
üzerinden sel gibi boşanan at nalı sesleri.
İtiş kakış içindeki bağırışları ile kartopundan darbeler...

(To You Leaves of Grass)

Kavgacı adamlardan darbeler... büyük küçük çizikler...
gösterilerle süslü panayırlar ... zangoç dükkanından
tabutlar... tezgahdaki meyveler... kasaptaki etler... fırındaki
ekmek ve pastalar... şarküterideki çeşitli domuz etleri.

(*A Song for Occupation, Leaves of Grass*)

Aile içi mutluluklar... günlük ev uğraşları...
Çiftlikten gelen kar ve zararı ile ürünler... pazarlar,
ücretler ve hükümet.

(*To The Think of Time, Leaves of Grass*)

Bu satırlar ayrı ayrı şiirlerden alınmış olmasına rağmen sanki bir şiirin satırlarıymış gibi görünürler.

Whitman Song of Myself Walt Whitman ve Crossing Brooklyn Ferry gibi uzun şiirlerinde yokuş aşağı eşit adımlarla ara sıra durarak yürüyen ve etrafına bakınarak gözlemlerini kaydeden bir adamın izlenimi verir. Whitman yokuş aşağı yürürken gözlemlediği ve hissettiği ne varsa hepsini bölümlere ayırarak kaydeder. Şayet bu şiirin bazı satırlarının veya bölümlerinin yeri değiştirilir veya şiirden çıkartılırsa okuyucu bunu fark etmeyebilir. Whitman'ın bu eserlerinde ing fiilleri, as....as, no more veya more than ve benzeri dilbilgisel unsurları sıkça ve ısrarla tekrarlamış olması şairin bir trans hali içinde olduğu düşüncesini uyandırır. Leaves of Grass deki as....as, no more, more than.ve for instance gibi ifadelerin sayısı yüz ellinin üzerindedir. Literary Gazette

“delilik ve çılgınlık”, Leader Saturday Analyst “doğal ahmaklık” (614) ve Criterion “sağ duyudan uzak olma” diye nitelemektedir.

Ölümsüz olmam önemli mi ki?

Her şey ölümsüz olduğu için, ölümsüzlüğün harika bir şey olduğunu biliyorum, Fakat benim idrakim da aynı ölçüde harikadır, benim anne rahmine düşmemde aynı ölçüde harikadır. Bir zamanlar dünyada yokken 1819'un Mayıs ayının son günün de doğmuş olmam ve üç yaz üç kış süren emekleme devresinden sonra bebeklikten konuşmaya ve yürümeye başlamam, altı fite kadar büyümem 1855'de otuz altı yaşında bir adam olmam ve her nasılsa şuanda burada bulunmam da aynı derecede harikadır.

(Leaves of Grass)

Bununla birlikte hep ne olursa olsun bazı eleştirmenlerin yaptığı gibi sonu gelmeyen aşağılamalara maruz kalmayı hak etmediği kabul edilmelidir. Eleştiride bahsedilen hususlar onun kusurları olarak görülebilir fakat bu onun aptal, deli yada ahmak olduğunun kanıtı olarak kullanılamaz. En azından bir noktada zaman daha sonraki kuşaklarca çok yaygın olarak kullanılacak olan serbest vezni benimseyen Whitman'ı öven Michell gibi eleştirmenleri ve Whitman'ı haklı çıkartmıştır. Diğer taraftan bazı eleştirmenlerin açıkça belirttiği gibi, Whitman'ın şiirleri gerek tekrarlamalar gerekse aliterasyonlar aracılığı ile kendine has garip bir melodisi vardır.

Give Me The Splendid Silent Sun başlıklı şiirinden alınan küçük bir alıntı bize bu konuda fikir verebilir.

Bana göz kamaştırıcı bütün ışınlarıyla sakın koca güneşi ver.

Bana meyve bahçelerinden kızarıp olgunlaşmış sulu

sonbahar meyvesini ver.

Bana biçilmeyen otların yetiştiği bir tarla ver.

Bana bir çardak ver, dala sarılmış üzüm ver.

(Leaves of Grass)

Şiirin tonu ve temposu ne olursa olsun her zaman okuyucuyu saran , iyimser bir atmosfer taşıyan, insanı rahatlatıcı havası olan, olabildiğince melodi ile resmedilen, güneşli, parlak, cezbedici olan bu dünya Whitman'ın aşına olduğu bir dünyadır. Whitman'ın şerefsizliğine, müstehcenliğine ve ahlaksızlığına gelince yukarıda bahsedildiği gibi eleştirmenler onun yaptığı apaçık seksüel ve fiziksel tasvirlerinden dolayı onu ya yüceltme ya da aşağılama eğilimindedirler. Ondokuzuncu yüzyıldaki bir eleştirmenin bakış açısıyla bakıldığında Out Of The Rolling Ocean ve Native Moments dan alınan aşağıdaki kelimeler ve ibareler toplumun ahlak anlayışında oldukça müstehcen veya zararlı diye değerlendirilebilecek cümlelerin oluşturulmasında kullanılmıştır. “Saç”, “göğüs”, “kalçalar”, “bacakların bükülmesi”, “iki yana düşmüş eller”, “dudaklar”, “göbek”, “meme” vs.

Whitman'ın eserlerinde bu kelimelerden daha müstehcenleri ne de rastlanır. Whitman'a göre bunlar cinselliğin hala bir tabu olarak görüldüğü dönemde yapılmış

oldukça cesur girişimlerdir. Bu yöndeki eleştiriler neticesinde London Critic'in “halkın gözleri önüne serilebilecek, istek arzu dolu bu sayfalarda bulunan müstehcenlikten daha utanmazca bir müstehcenlik yoktur ve böylesi bir eseri herhangi bir saygın yayınevinin yayımlayabileceğini anlamak hiç kimsenin akıl karı değildir.” diye bir iddiada bulunmasının sebebi işte budur.

Whitman gerek normal gerekse sapkın düzeydeki cinsellikle ilgili konularda çağının normları ile ters düşmüştür. Ancak onun bu yönü çağdaş okuyucular tarafından hiç de Ondokuzuncu yüzyılda olduğu kadar yadırganmamıştır. Onun bu yönü, özellikle söz konusu meselelerde çok daha uç noktalarda gezinen yazarlarla karşılaştırıldığında muhafazakar bir çerçevede bile değerlendirilebilir. Kendisine yöneltilen bu tür eleştiriler bir tepki olarak Whitman'a “Cinsellik gerçeğine yönelik kadın ve erkeklerin yaygın kanaatlerinin dışında farklı bir düşünceye varmak daha da akıllıca bir düşüncedir”, der. (Doren, 309) Tabi ki o “insan bedeninin şairi”dir. Whitman'ın herhangi bir kimsenin bedenini betimlerken veya ayrıntılarını verirken hiçbir çekincesi yoktur. Onun insan bedeni ile ilgilenmesi ve ona saygı göstermesini şiirlerinin ilk kısmında doksan beş kere den daha fazla kullanmasından kolayca anlayabiliriz. Whitman'ın çağdaşı olan eleştirmen Jimmie Killingworth, Whitman ve Whitman'ı eleştiren Ondokuzuncu yüzyılın bazı eleştirmenleri ile aynı görüşü paylaşmaktadır.

Whitman şiirlerinde insan evriminin ve geleceğinin en büyük meyvesi olarak sevgi ve demokrasiyi haykırır... Sevgi ve ölüm, güç ve teslimiyet, cinsel deneyim ve sağgörülülük kabul edilebilir sosyal davranış sınırlarının ötesindedir. Whitman şiirlerini baskı, noksanlıklar, sevgisizlik, yasaklar, sosyal değişim, fahişelik, kölelik, kadın ve

suçluluk la dolu gençlik çağı ile ilgili konularla şüsler. Cinsellik mistik bütünlüğün deneyimi için bir kapı aralamıştır.

Whitman'ın sanatsal becerilerinin yanı sıra daha çok fikirlerinden ötürü bir takım eleştirilere maruz kaldığı muhakkaktır. Whitman'ın Hristiyan ahlakına, geleneksel dünya görüşüne, ve geçerli değer yargılarına karşı tutumu kendi zamanının eleştirmenleri ve onu okuyan birçok okuyucuyu rahatsız ediyordu. Whitman'a göre iyi ve kötü, alçak ve onurlu, kutsal olan ve olmayan, kadın ve erkek, anne veya fahişe bir bütünün parçalarıdır. Aşağıdaki satırlar bu konuda onu değerlendirirken daha fazla yorum yapmaya ihtiyaç hissettirmeyecek kadar açıktır.

Fahişe şalını çamurda sürükler, bağcıklı şapkası sivilceli
bükük boynuna doğru sarkar.

Kalabalıklar ona gülerler, küfür ederler, erkekler alay
eder, birbirlerine göz kırparlar.

Zavallı! Ben sizin küfürlerinize gülmem, sizinle
eğlenmem de.

(*Song of Myself*)

Ben sadece iyiliklerin şairi değilim, günahkarlığın şairi
olduğumu da iddia etmiyorum.

.....

Kusur ve erdemle ilgili ne biçim bir konuşmadır bu?

Kötülük ve kötülükteki değişim beni yönlendiriyor, ben
vurdum duymazlaşıyorum.

Benim gidişatım hata bulucuların veya reddedenlerin
gidişatı değil.

Yetişmiş olan bütün kökleri suladım.

(*Song of Myself*)

Şiirlerim sadece iyilik kaynağı olmayacaktır - kim bilir belki de
İyilik kadar kötülük saçacaktır.

Ey Güneyin cazibesi! Ey ışıldayan, güzel kokan Güney!

Güneyim benim!

Ey anlık zevkler, soylu kan, sevgi ve dürtü,

iyi ve kötü

Ey bütün sevdiklerim!

(*Longings for home*)

Duadan daha hoş gelen koltuk altı kokusu

Bütün kiliseler, havralar ve İncillerden daha büyük bu
organın başı.....

Her şeyden öte bir şey varsa oda benim bedenim veya
onun bir parçası.

(*Song of Myself*)

Whitman herkesin bildiği anlamda filozof olarak değerlendirilmez. Bazı eleştirmenlerin onu filozof olarak kabul etmesine rağmen onu ileri sürdüğü hiçbir felsefe veya tutarlı düşünce sistemi yoktur. Whitman'ı büyük bir filozof ve peygamber gibi görenler ve onu bunun tam tersi aptal diye adlandıranlar eleştirilerinde biraz daha

ileri giderler rasyonel, tarafsız ve inceleyici olmaktan daha çok duygusal reaksiyonların sınırlarını zorlayan tepkiler verirler. Eğer bir okuyucu veya eleştirmen onun sözlerini zekasının veya yeteneğinin bir kanıtı olarak ele alırsa, bunu yapan onu etiketlemede ılımlı ve tarafsız davranmalıdır. “makamım yok, kilisem yok, felsefem yok” (Leaves of Grass, 90) , "Walt Whitman, bir evren , Manhattanlı, kargaşacı, tombul şehvetli, yiyen, içen, beslenen; duygusal olmaktan uzak, ortalama erkek veya kadınlardan ayrı onların ötesinde biri olmayan bir kişi olarak" (56) kendisini niteleyen Whitman dır. Yukarıda ifade edildiği ve kendisinin de ifade ettiği gibi o "herhangi bir düşünsel yada inançsal ekole" inanmaz. Kerry Larson "Whitman leylaklar veya alay eden kuşlardan bahsettiği zaman onun inanış ve kuramlarının sudan bir bahane ile ortadan kalkar" (57) diye iddiada bulunur. Whitman şiirlerinin faydalı birtakım felsefi görüş yahut düşünceler içerip içermediği ile ilgili yargı, onu belki de açık seçik konuşan bir şair olduğu gerekçesi ile göz ardı edecek okuyucunun değerlendirmesine bırakmalıdır, aksi taktirde onun sığ düşüncesi ve yerleşik değerlere ilişkin bulanık gözlemi sağlıklı bir şekilde değerlendirilemeyecektir.

Her okuyucu Whitman'ın eleştirilerini dinin toplumdaki uygulanış biçimine yönelttiğinin ve onun yerleşik dinsel ve toplumsal değerleri eleştirdiğini bilir. (kadın - erkek eşitliği ve rahiplerin statüsü ile ilgili meselede olduğu gibi) .Ancak Whitman buna karşılık olarak herhangi bir alternatif inanış veya ekolü ileri sürmez. Onun deyimi ile o "herhangi bir düşünce veya temayı sunmak veya oluşturmak istemezken okuyucuyu böyle bir düşüncenin atmosferine sokmak ister ki okuyucu fikrini oluşturabilsin." (Doren, 307) . Dahası onun çelişen ifadeleri mantıklı, akla yatkın ve kendi içinde

bütünlük gösteren düşüncelere sevk etmez. Örnek vermek gerekirse iyi ve kötünün aynı olduğunu iddia etmesine rağmen onun terci iyiden yanadır ve kötülük sadece affedilebilir bir harekettir. Başka bir deyişle kötülüğü onaylamazken onun savunuculuğunu da yapmaz.

Ey anlık zevkler, soylu kan, sevgi ve dürtü,

iyi ve kötü

Ey bütün sevdikleri

(*Longings for Home*)

İyi kötü , sizleri sorgulayamam - hepinizi seviyorum -

Hiçbir şeyi kınamam.

(*City of Ships*)

Ben insanın kafasını allak bullak eden girdaplardan nefret ederim.

Ben haksızlığa uğradım, zulüm gördüm, bana zulmedenden nefret ederim.

Ya onu tahrip edeceğim yada beni kendi halime bırakacak.

(*Crossing Brooklyn Ferry*)

Ruhun gelişmesi için her şey serbest olacak.

Bütün dinler, bütün somut şeyler, sanat, hükümet, her şey şimdi veya daha önce dünyada aşikar olan ruhun evreninin ulu yollarında meydana çıkmasından önce köşe ve oyuklara düşer.

(*Song of The Open Road*)

Aşkın ve demokrasinin ihtişamı ve dinin yüceliği.

Dünya ve gökyüzündeki bütün yıldızların din aşkı için
yaratıldığını söylerim.

(*Starting from Paumanok*)

Gerçekler, dinler, ilerlemeler, siyaset, ticaret hepsi
eskiden olduğu kadar şimdide doğrudur.

(*Carol of Words*)

İlk iki alıntıda ki iyi ve şeytansı olan, iyi ve kötü aynı şeyler olup ve bu kavramlar onun için sevimli gözüktürler. O zalimlerden ve her şeyi yutan girdaplardan nefret etmekte tereddüt etmez. Sonraki alıntıda bütün dinler, sanat, hükümet ruhun evreninin yüce yollarında ilerlemesinden önce yok olurlar ve gerçeklerin dinin ve siyasetin eskiden olduğu kadar doğru olduğunu söyler. Whitman'ın dine karşı olan tutumu doğru yoldan sapma olarak görülebilir ancak kişi onun gerek dinsizliği gerekse dindarlığı hakkında deliller bulabilir.

Whitman 'ben' zamirini çokça kullandığı için ben merkezilik ve ben dışavurumculuk bağlamında suçlanmıştır. Whitman bunu Leaves of Grass 'da defalarca açıklamış olmasına rağmen bazı eleştirmenler bu durumu onun ben merkeziliğine bağlamaktadırlar. Onun Walt Whitman isimli şiiri şu satırlarla başlar.

Kendimi kutsuyor ve kendime şarkı söylüyorum,
 kabul ettiğim her şey tarafınızca da kabul olacaktır.
 Bana ait olan her zerre size de ait olacaktır.

.....

Ben hem genç hem yaşlılardan hem akıllı hem de
 bilgelere birisiyim.
 Başkaları ne derse desinler, başkalarına saygılı
 Bir annenin olduğu kadar babanın da hususiyetini taşıyan
 bir çocuk olduğu kadar erkeğim.
 Mayası iyi yada kötü olan birisi.

(*Song of Myself*)

Yukarıdaki dizeler arasına serpiştirilen 'ben' onun ben merkeziliğine değil daha çok evrensel insan olma yönüne işaret etmektedir. 19 yüzyılın bireyi değil, adamı, beşer nevi.....İçinde kozmos sözcüğünün kullanıldığı şiir gerçekte bütün gizemleri içinde barındırmaktadır. “Bu şiirde kendi ismi kullanılmasına rağmen gerçekte herkesi simgeleştirmektedir.” (*Leader and Saturday Analyst*, 614).

Alıntılardan da görüldüğü üzere olumlu tepkilerin tamamı onun bir Amerikalı ve yerli yazar olması ile ilintilidir. Bu eleştirmenlere göre yazdığı her ne varsa dikkate alınmaya değer bir yazar olup, sanatsal değerler konusunda saygınlık atfedilmelidir. Hiçbir şair onun kadar Amerikan ruhunu yansıtmamıştır. O gerçek bir Amerikalıdır ve bu gerçek onu fazlasıyla büyük bir şair yapar. Onun İngiliz ve diğer Avrupalı şiir geleneklerine karşı çıkışı kendisine güven ve ölçüsü olarak kabul edilmelidir. 1990’larda

Ondokuzuncu yüzyıldaki Whitman'ın Amerikalılığını ve ulusal bir şair olmasını dile getiren eleştirmenler gibi yüzyıl sonra bile hala böyle düşünen eleştirmenlerin varlığını görmek ilginçtir. The Critic Criterion ve New York Times'da ki inceleme ve yorumlara aşına olan kişiler için James Dougherty'nin Whitman'ı değerlendirmesi hiçte garip gelmez. Dougherty yeni bir milletin doğması için "modası geçmiş bütün gelenekleri terk ederek yeni bir edebiyat oluşturulmalı... Zaten Birleşik devletler kendi içinde büyük bir şiirdir....Amerikanın gerçek bir şairi olmak isteyen kişinin sadece gördüklerini yansıtması yeterlidir" der. (Dougherty, s.2) Whitman gibi Dougherty de Amerikanın ihtiyacının ülkenin büklüğüne uygun bir destan ve tamamı ile saf bir edebiyat olduğuna inanır. Whitman sınıf ve sınıflandırmalara karşı çıkar. Ülkenin kültürüne karşı çıkar çünkü bu kültür sadece yüksek sınıfa ait veya hiyerarşik değil aynı zamanda bir bütünlük havası olduğunu gösterir. Bu yüzden ki kendisini ve kendi çağını geçmişe dönük kültürden koparmak ister ki biz de evrenle olan orijinal bir ilişkinin tadına varalım.

Whitman'ın geçmişin kültürel ve edebi değerleri reddetmesi bir zamanlar en çok tartışılan konular olmuştur. Bu geçmişin bütünü ile reddi olarak algılanılmamalıdır. Onun tavırları bundan tamamen farklıdır. Karşı çıktığı ve değiştirilmesini istediği şey doğrular olarak kabul edilip yaşanan fosilleşmiş, kutsal otorite olarak dayatılan emir ve empoze edici fikir ve değerlerdir. Kenneth Price Whitman'ın eski ve yeni arasında kurduğu ince dengenin onun en büyük başarısı olduğuna işaret eder.

Geçmiş ve gelecek şimdiki zamanda buluşur. Burada Whitman kendisini değişim zincirinin yaratıcısı olmaktan daha ziyade o zincirin önemli bir halkası olarak sunar. Whitman'ın korkusu ölümden olduğu kadar hayat gücünün gizeminden de kaynaklanır.

Bu şekildeki radikal teşebbüsler genel olarak kabul edilmiş değerlere meydan okur.(54-68)

Whitman'ın şiirlerinde Price'ın iddialarını doğrulayan birçok ipucu vardır. Onun şiirleri çağın özelliklerini yansıtır. Bu sebepten otoriteye alışmış eski dünya ile daha önceden var olan ve şiirle gelen saygınlık ve bütün otoriteleri aşağı gören yeni dünya, kanunlar ve saygınlıklar gibi öğelerin değerlendirilmesi okuyucuya bırakılmalıdır.

Whitman eksantrik bir kişiliğe sahip olmasına rağmen asla aptal değildir. Onun kitaplarında saçma sapan şeyler bulunmasına rağmen biz bunları sadece gülme veya aşağılama unsurları olarak değerlendiremeyiz. Onu ne dışlayabilir, ne de göklere çıkartabiliriz. Onun şiiri büyük ölçüde "dışlanma, acı ve suçun derinliklerine bir seyahati" yansıtır. (Larson, 8)

Biz okuyucular eleştirmenleri fazlaca ciddiye almalı mıyız? Eğer böyle olursa akla şu soru gelir: Tarif edilen hangi Whitman gerçek olan? Bu sorunun cevabını vermek gerçekten çok güçtür, fakat emin olarak söylenebilecek şey: onun ve sıklıkla iddia edildiği gibi ne bir dahi, ne de koca bir geveze; ne tapılacak biri, ne de nefretin odağı olduğudur. Onu eleştiri altında tutmak onu eleştirilerin dışına çıkarmak kadar adaletsizliktir. O eserlerinde her zaman ya bir "köylü çocuğu" ya da "demokrasi havarisi" olarak karşımıza çıkar. (Sill and Tarbell,18) Onu anlamadaki zorluk kısmen George B. Hutchinson'un söylediği sözlerden anlaşılır. Whitman'da "özne nesne ile, iyi kötü ile, hayat ölüm ile çeşitlenerek bütünlüğü oluşturur. Zıtlıkların oluşturduğu bütünlük, her şeyin ve hatta en çok hor görülen şeylerin kutsallığı ve gerekliliği

Whitman'ın dünya görüşünün özünü birbirine zıt öğelerin bir potada yoğrulması oluşturur. (74)

ÖZET

Amerikan Edebiyatının önde gelen şahsiyetlerinden Walt Whitman özellikle Romantizmden Realizme geçiş döneminde şairlik kariyeri konusunda önemli bir kişilik olarak karşımıza çıkmakta ve Walt Whitman akademik çalışma yapmak isteyen araştırmacılar için önemli bir konu olmaya devam etmektedir.

Bu çalışmamızda Walt Whitman'ın çağdaşları arasındaki yerini saptamaya çalıştık. Bunun için, yazarın edebi kariyeri ve kişiliği hakkında panoramik bir bakış açısı edinebilmek maksadı ile onun yaşamından zaman zaman biyografik alıntılarını yanı sıra Ondokuzuncu yüzyıl eleştirmenlerinin değerlendirmelerine de yer verdik.

Whitman'ın şiirinin içeriği ile ilgili birtakım kavram ve olgular içebakışçı bir yaklaşımla onun yaşama dair bakış açısı ve felsefesi bağlamında ele alındı; bunun için Whitman'ın şiirdeki biçimsel ayrıntılar yerine daha çok tematik unsurlar üzerinde durmayı yeğledik.

ABSTRACT

One of the most prominent literary personalities who bore his mark to the transitional period between romanticism and realism in 19th century American Literature, Walt Whitman still continues to be a significant topic for those who are dealing with academic studies of this kind.

In this study we tried to identify him among his contemporaries and put him in the appropriate place. In order to have a panoramic view of his literary carrier and personality we have scattered not only his biographical accounts in to our thesis but some literary assessments written by the critics of 19th century American Literature as well.

We tried to consider some means and modes of his poetry within the context of his view of life and philosophy towards various issues intrinsically. To manage our aim we have analysed his poetry in a thematic approach rather than stylistic one.

KAYNAKLAR

A Poem in Six Parts and Leaves of Grass, from review of Edmonstone Aytoun.”
Canadian Journal n.s. (1 November 1856).

An English and American Poet" Review of Alfred Tennyson, Maud and other Poems
and Leaves of Grass ” American Phrenological Journal 22, no. 4 (October 1855).

Burroughs, John. Literary Review Boston Commonwealth (10 November 1866).

Clapp, Henry. “Walt Whitman: Leaves of Grass” New York Saturday Press (19 May
1860).

Doren, Mark Van. The Portable Walt Whitman. Ed. Penguin Books, 1977

Dowden, Edward. “Leaves of Grass” Westminster Review 9 (6 July 1871).

Fern, Fanny. “Leaves of Grass” New York Ledger (10 May 1856).

Fox, William J, and William Howitt. London Weekly Dispatch (9 March 1856).

Griswold, Rufus W. “Walt Whitman's Leaves of Grass.” Criterion 1 (10 November
1855).

Hale, Edward Everett. North American Review 83 (January 1856).

Hutchinson, George B. The Ecstatic Whitman, Literary Shamanism and the Crisis of the
Union. Ohio State University Press, Columbus , 1986.

Killingsworth, M. Jimmie. Whitman's Poetry of the Body -Sexuality, Politics and the
Text. The University of North Carolina Press, Chapel Hill and London, 1989.

Larson, Kerry C. Whitman's Drama of Consensus. The University of Chicago Press,
Chicago and London.

Gottesman, Ronald. Francis Murphy, Laurence B. Holland, Hershel Parker, David Kalstone and William H. Pritchard. The Norton Anthology of American Literature. W.W. Norton & Company; New York. 1980, 1979.

Larson, Kerry C. Whitman's Drama of Consensus. The University of Chicago Press, Chicago and London 1988. 5

"Leaves of Grass Imprints" Christian Spiritualist. Boston: Thayer and Eldridge 1860.

"Leaves of Grass, Democratic Vistas. The Passage to India." New York Times (11 November 1870).

"Leaves of Grass." Literary Gazette n. s 4 (7 July 1860).

"Leaves of Grass." Saturday Review 1 (15 March 1856).

"Leaves of Grass." Saturday Review 10 (7 July 1860).

"Leaves of Grass: An Extraordinary Book." Brooklyn Daily Eagle (15 September 1855).

"Lewin, Walter. Walt Whitman's Democratic Vistas and Other Papers Reviews. Academy 33(30 June 1888)

"Price, Kennet M. Whitman and Tradition. The Poet in His Century, Yale University Press, New Haven and London, 1990.

"Studies among the Leaves of Grass: The Assembly of Extremes" Crayon (3 January 1856).

"Transatlantic Latter-Day Poetry" Leader 7 (7 June 1856)

"Walt Whitman and His Critics." Leader and Saturday Analyst (London), 30 June 1860.

"Walt Whitman and the Poetry of the Future." New York Sun, (19 November 1881).

"Walt Whitman: A Brooklyn Boy." Brooklyn Daily Times (29 September 1855).

"Walt Whitman's Good-bye My Fancy." Independent 43 (10 September 1891).

"Walt Whitman's Good-bye My Fancy" Critic (New York) n. 15 (5 September 1891).

"Walt Whitman's Leaves of Grass." Critic (London) 15 (1 April 1856).

"Walt Whitman's Leaves of Grass." Examiner (22 March 1856).

"Walt Whitman's Poems." London Sun (17 April 1868).

"Walt Whitman's Specimen Days and Collect Reviews: All About Walt Whitman."

Literary World 13 (4 November 1882)

"Waltman's Leaves of Grass." Critic (London) 15 (1 April 1856)

"Whitman As Published by a Famous Boston House: A Friendly Characterization of the Poet's Work." The Sunday Herald (30 October 1881).

(Tarbell, Forwarded by David R. Reynolds, Rutgers University Press, New Brunswick, New Jersey, 1992

McMichael, George. Frederick Crews, J.C. Levenson, Leo Marx, David E. Smith,

"Concise Anthology of American Literature" Macmillan Publishing Company, New York, 1985, Second Edition.

